DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA, DE OFFICIO MEDICI CIRCA CASUS CHIRURGICOS DICTOS.

Quam

SUB DIVINIS AUSPICIIS,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENBURGICO, AC DUCATUS MAGDEBURGICI GUBERNATORE, RELIQUA,

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

SUB PRÆSIDIO

DN. GEORGII ERNESTI STAHL,

MED. D. EJUSD. ET RER. NATUR. PROFESS. PUBL. ORDIN. ACAD. NAT. CUR. COLLEG. LONG. DIGN. FACULT. MEDIC. p. t. DECANI SPECTATISSIMI,

DN. PATRONI AC PROMOTORIS SUI, OMNI OBSERvantiæ, humanitatis ac pietatis cultu æternum prosequendi,

PRO LICENTIA,

Summos in arte MEDICA HONORES, Jura, ac Privilegia rite ac legitimè capessendi,

Ad diem Julii MDCCX, H. L. Q. C.

Publicæ Eruditorum disquisitioni submittet

JOHANNES GEORGIUS Mertel/

PRACTICUS WURZENSIS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Literis Christiani Henckelii, Acad. Typogr.

Prooemium.

Illenos Alcibiadis memorant ſimulacra fuiſſe, ea dexteritate fabrefacta, ut, cum ſemel ſerium quiddam, aut plane ſacrum, ſub certo ſui poſitu, oculis obtuliſſent, mutato flexilium partium ſitu, ridiculam, aut obſcœnam imaginem exhiberent. Non attinet dicere, quid de uſu horum, ad quem Alcibiades icunculas has adhibere ſueverit, hiſtorici narrent; cum ſufficere poſſit dixiſſe, quod hæ relationes imitentur potius, quam ſimpliciter proferant, hos Silenos: dum aliæ ſcurram ex Alcibiade faciunt, ſerias res in jocos atque riſus hac ratione traducentem: aliæ plane contra, ê jocoſis & futilibus initiis, ad ſerias contemplationes revocandi, hoc ipſo medio artificem eundem repræſentant. Illud ſatis certum eſt, quod omnia hominum cœpta, & ipſa rationis humanæ occupatio atque applicatio, Silenorum horum ſculptilium indolem, quam maxime ſequantur; dum alibi inutiles res ſeriis anteferre, imo has velut in iſtas conver-

tere & transfigurare, aggrediuntur: alibi vero, ex adverſo, inanes res & occaſiones, tanquam in meliorem viam & uſum reducere allaborant: aut certe emendare minus utilia, & ut bono alicui ſcopo inſervire poſſint ſupplendo atque inſtruendo, adornare cordi habent. Eluceſcit autem in hoc genere triplex propemodum ſcopus & propoſitum animi humani. Ita enim alibi, nihil ſibi neque inacceſſum, nec invictum reputans, ad minimum voluntate, omnia complectitur. Habet autem ſubinde in hoc genere opus, conſolari ſe poëtico illo - - *ſi non tenuit, magnis tamen excidit auſis.* Altera via, trita propemodum mortalibus ab uno extremo ad alterum transgreſſione, nimium vel timens, vel negligens, odit vaſtas diffuſiones, & ad ſingularia potius ſe reſtringit: neque ſic damnando cœpto, ſi potius ê vera ſuarum virium æſtimatione (ut per individua) hoc agat, quam ex ignavia, aut nimis parva de bene ordinatæ rationis uſu fiducia, ita ut in genere, decernat, & quod ipſe non poſſit, id alium etiam neminem poſſe, ignava arrogantia arbitretur. Tertia vero via beatum utique illum in rebus humanis modum, auream mediocritatem, obſervans, ſola inſervit ad componendas rerum ita diſſidentium lites, &, quid tranquilla atque bene ordinata ratio valeat, aut nequeat, ſanciendum. Harum rerum ut ſpecimina aliqua ê Medicæ Artis complexu exhibeamus, allegare volumus triplex mortalium inſtitutum, circa diſcendam atque tractandam Artem Medicam. Equidem jam ipſe quoque Hippocrates hoc, ipſa collectionum ſuarum ſolertia, profeſſus eſſe agnoſci poteſt, & tanto magis Galenus, minoreſque æque, ut vulgo audiunt, Græci, quam Arabes, cum ſuis aſſeclis,

quod

quod unus idemque homo, toti morborum cohorti, cognoſcendæ atque artificioſe domandæ, ſufficere, & artem hanc tam diſcere abunde, quam exercere, poſſit. Et habent profecto, & habuerunt omni tempore, idem ſentientium, maximum cœtum. Contrarium viſum fuiſſe hominibus, antiquiſſimæ atque profundiſſimæ ſapientiæ nomine, vulgo celebribus, Ægyptiis, & antiquiora aliqua monumenta fidem faciunt, & ſuo adhuc tempore ejus rei veſtigia reperta affirmat Proſper Alpinus: dum nempe non niſi ſingulis morbis ſeorſim dicatos atque operam ſuam addicentes Medicos, educari atque tolerari, conſultum duxerunt. Suppetit autem omnino huic apparenti contrarietati remedium, ab ipſa media harum rerum conſideratione, & juſta diſtributione, expectandum: dum nempe antiquæ illæ admonitiones, ſolerti penſitationi, ſed tanto magis, circumſpectiſſimo uſui, commendantur: *Non omnia poſſumus omnes*; &: *Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede verum eſt.* Licet enim negari minime poſſit, tanto magis autem prudentiſſime expendi, & juſtiſſimo uſui adhiberi deberet, veriſſima illa obſervatio, quod ingenia vaſtioris talis ambitus & complexus, ut latiſſime certe patentem medicam Theoriam atque Artem, ſatis dextre & feliciter exhauriant, non certe ita quotidiani proventus, & ubilibet obvia, exiſtant: tamen, cum etiam nulla talia dari, aut non, ſi modo juſtus ſelectus inſtitueretur, tot quæ ſufficere neceſſitati poſſent, etiam minus firmum foret aſſertum: non videtur propterea, ita ut in univerſum, huic inſtituto jus ſuum derogari poſſe, & omnia ad nudas illas ſigillares praxes & adminiſtrationes medicationum, ſingulorum hominum pro ſingulis morbis, re-

 vo-

vocare & adſtringere. Unde quidem media in his rebus via, planiſſima æque atque ſecuriſſima, certo futura eſſet illa, ut idoneis & bene habilibus tantum ingeniis, Medicinæ diſcendæ atque exercendæ facultas concederetur: ſecus autem affectis, libertas illa veluti promiſcua non pariter tribueretur: Interim, cum ne votis quidem, nedum conſiliis talibus, ullus pateat locus, bonæ fortunæ, imo potius Providentiæ divinæ commendanda eſt atque relinquenda negotii hujus univerſitas: cuilibet interim artem hanc aggredienti, conſultiſſimum utique fuerit, uti Scientiam, ita Conſcientiam ſuam, ſerio ad examen revocare, quouſque tam arduo negotio atque cœpto parem ſeſe ipſe judicare poſſit, & quanto cum ſtudio ac induſtria, omnes vires eo intendere conveniat, ne majora iisdem, imo vel plane aliena ab illis, temere occupentur, in publicæ, & proximi privatæ, rei, & multum, & magnum detrimentum. Ne tamen inanem operam impendere cenſeamur, in talibus admonitionibus proferendis, quas inſignem aliquem effectum ſortituras eſſe, vel noſtro ipſorum judicio, parva ſpes affulget; placuit exemplum quaſi ſtrictius, ê ſpecialioribus artis medicæ partibus perluſtrandum ſumere, & qualem uſum in illo habere poſſit, tàm univerſalis illa notitia, quàm particularis peritia, imo potius utrarumque juſta ſubordinatio atque conſpiratio, explanare: tanto magis utique, cum ejuſmodi exemplum, admodum frequente caſu, in Republica, non ſolum querelas, & injuſtas aliquando imputationes univerſæ arti incumbentes, excitet & veluti provocet: verum etiam altercationes & forenſia litigia ſatis ſæpe invitet: quibus omnibus rebus, atque adeo oriundis inde ægrorum peri-

ri-

riclitantium damnis, ulla alia ratione consuli nunquam poterit, nisi illa sola, si cuique suæ partes, ut jus fasque est, non solum recte atque ordine tribuantur, verum etiam potius injungantur, imo serio tunc ab unoquoque exigantur, qvando vel necessitas â priori postulat, vel â posteriori, de administratione debita auxiliorum, quæstio aut querela incidit. Dignam autem omnino judicavimus hanc considerationem, quam pro THEMATE INAUGURALI tractandam nobis sumeremus, nempe de OFFICIO MEDICI CIRCA AFFECTUS ET AUSUS vulgo CHIRURGICOS dictos.

DEUM autem T. O. M. supplices veneramur, ut etiam hac in parte medicæ disquisitionis, animum nostrum ad veritatem puram & sinceram commonstrandam, dirigere atque viribus idoneis instruere clementissime dignetur.

I.

E OFFICIO MEDICI, CIRCA AFFECTUS ET AUSUS CHIRURGICOS, vulgo dictos, sermonem habituri, quid proprie in animo habeamus, expromemus in ipso statim limine; ita tamen, ut nihil amplius, quam summos rei apices hoc in loco exponamus, & tanquam nominum solum verum significatum, adeoque nostrum circa illa sensum, explicemus. CHIRURGIA equidem, quid vi vocis ipsius denotet, notum abunde est. Sed nihilo quoque minus notum, quousque vulgò illa extendatur; Nempe non tam ad illa solum, quæ *manus* immediatè, perficiunt aut exsequuntur: Sed perversa certe ἀκυρολογίᾳ, quicquid *manu* solùm *admovetur*, & simpliciter

ter *applicatur*, *apprimitur*, *alligando* firmatur. Talibus operationibus, nempè solum apponendi res, quæ de reliquo ab omni manuum directione, imo quacunque illarum potestate longissime absunt, *Chirurgiæ* nomen tribuere si conveniret, longe certè majore jure *Pharmacopœis*, imò quam maximè illorum *famulis*, *Chirurgorum* nomen, *hoc* in *sensu* competeret, qui longe plus *manibus* ad harum rerum productionem concurrunt, quam vulgo dicti *Chirurgi*, utpote qui de reliquo tantundem sibi, quam ipsi patienti, ignotas easdem res, nude & simpliciter *loco* alicui admovendo, quicquid hic *Chirurgiæ* nomen exhaurit, eo ipso absolverunt: adeo, ut hoc intuitu quilibet patiens, aut quicunque demum ipsi assistens, hanc *Chirurgiam* tam doctè atque scitè, imo etiam in plerisque casibus tam dextrè, applicare & administrare possit, quam vel disertissimus *Chirurgus*. Interim, cum tyrannus ille meliorum morum, *usus*, ad vulgò dictos *Chirurgos*, etiam hoc negotium devolverit, iisque tanquam *obnoxium* addixerit, orta hinc est appellatio illa *catachrestica*, ut *Chirurgicorum* affectuum atque *casuum* nomine, vulgò veniat, quicquid vel nuda applicatione *manuali* ægris adhibendum occurrit.

II.

Cum autem prolixis præmonstrationibus opus non habeat, sed facillimè potius intelligi possit, quod in hujusmodi casibus *boni*, imò cujuslibet, *effectus* universa vis, absolutè posita sit in illarum rerum, quæ ita applicantur, *insita* energia atque efficacia; cujus non *applicatio*, & quæcunque tandem *appositio* seu *adhibitio*, sed vera *cognitio*, *intellectus*, & *judiciosa* destinatio, universum rei *cardinem* ita exhauriant: agnoscet proinde facilè quilibet, quam solido atque pleno jure, hanc rem *Medicæ Chirurgiæ* nomine complectantur illi, quibus non tam *scholasticæ*, quam plane *practicæ*, distinctionis, *utilitas*, imò verius quotidiana necessitas, nota satis & perspecta est. Ut itaquè sensus proprie ille hic subsit, quicquid *externa manuali* appositione, corpori adhibendum venit, illud equidem tantis-

tisper *chirurgicæ* applicationis nomen ſortiri poſſit; interim, cum totus ejus *uſus* & *effectus*, magis pendeat à ſolida *notitia*, & *judicioſa* deſtinatione, quà tali cuique affectui, certa talis materia convenire, judicari atque decerni debet: non *manuum* certe, ſed *ingenii*, & cum recta ratione efficacis habitus, pluribus, & penitioribus *comparationibus* & *conſiderationibus* innixi, eſt illa *diſcernendi* atque *decernendi* habilitas: manente tandem *manibus* earumque officiis ultimo locò, res bono judicio diſcretas atque decretas, ſimpliciter ad locum debitum apponendi.

III.

Cum autem contra hunc harum rerum *ordinem*, & unicum verum atque juſtum *uſum*, ipſum imprimis vulgus Chirurgorum, auſibus certe iniquis, imo paſſim etiam temerariis, indies inſurgat, & ſibi plenum harum rerum jus atque poteſtatem, illiberaliter arroget atque ſumat: ad *Officium* certe *Medici* pertinet, ita rebus his invigilare, quò non ſolùm Reſpublica *Medica*, ſed omnino etiam univerſa *Civilis*, nullum hinc detrimentum capiat. Id, quod eo cumprimis abſolvetur, ſi, quà pollet usquam propriâ, aut *Magiſtratuum* publicorum ſociâ, autoritate atque concurſu, in illud incumbat, ne Chirurgis, maxime omnium autem *minùs peritis*, liberum ſit atque conceſſum, ut ſine *conſilio* aut *conſenſu* Medici, res *medicamentoſas*, pro nuda ſuâ opinione & arbitrio, promiſcuè, patientibus adhibeant. Tantò minus autem in *difficilioribus* atque verè *intricatis*, imò verius *complicatis*, caſibus, ubi etiam *interna* Medicatione *pharmacevtica*, judicioſe ſubordinanda opus eſt, ſuis conſiliis & auxiliis omnia vindicent atque permittant: multo minus illud ſibi ſumant, ut ipſi pariter harum etiam univerſarum rerum, *experimenta* ſumant, & jam *Purgantia* pharmaca, jam *Diaphoretica* regimina, jam *Venæſectiones*, jam neſcias quæ *Arcana*, in corpus aſſumenda, interponant.

IV.

Quia vero uſus & auſus tales, nequaquam ſemper unice à *Chirurgis* ipſis vulgo dictis dependent; ſed pluribus quam quidem deceat aut expediat, exemplis, ab illis, partim connivendo, partim fovendo, ſuſtentetur, quorum non ſolum auctoritas, ſed ipſum etiam officium, obicem potius his turbis & abuſibus ponere, conveniret: præterea etiam locum hic habere poſſit illa differentia, quando unus Chirurgus præ aliis, veriore longo uſu, & non vano prætextu, allegata experientia potitus, præſto eſt: quo utroque caſu prudens utique *temperantia* locum habeat, imo poſtulet: Erit propterea etiam hanc rem expendendi & prudenter denotandi, locus. Quapropter has utique res, juſto ordine proſequi & exequi ſatagemus.

V.

Chirurgiam, *ſtricto* atque proprio ſenſu dictam, occupatam eſſe circa *manuales* operationes, quibus corporis humani, *ſolidarum* præcipue, partium vitiis, aut, *per ſolidas*, *fluidarum* aliquibus neceſſitatibus ſubveniatur, neminem latere poteſt. Unde habet ita conſiderata Chirurgia, quod exerceat in *Vulnerum*, *Ulcerum*, *mundificatione* manuali; *Fracturarum* atque *Rupturarum* repoſitione: utrarumque *deligatione*: Rerum præter naturam *abſcedentium* eductione atque *remotione*: *Humorum*, qua patet proxima via, per Inciſiones patefacienda, *emiſſione*: Rerum quarundam extrinſecus *applicandarum*, quantum *manuum* & *inſtrumentorum* ope fieri poteſt, dextra *admotione*: &c. & ad omnes hos affectus inſervientibus inſtrumentorum applicationibus. Verbo, quousque vel *liberæ*, vel artificioſis *inſtrumentis* armatæ, *Manus*, pertingere, atque opem per *operationes* ferre poſſunt, operationes inquam craſſius *machinales*, & partibus etiam *craſſioribus* corporis, ut *immediate*, adhibendas: eousque extendit ſeſe, ditio, vera, atque juſti limites, vero ſenſu ſumtæ Chirurgiæ. Ad *Medicam* vero utique, quam maxime *ſcientificam*, &

plu-

pluribus *rationalibus* considerationibus, comparationibus, & hinc formandis conclusionibus superstruendam, *æstimationem*, *consultationem*, atque ultimam *destinationem*, pertinent omnia illa, quæ subtiliori alterationi craseos humidarum partium, & tempestivis earundem *motionibus* per partes solidas, conducere, & pro constitutione, certo aliquo tempore deprehendendâ, convenire, œconomiæ corporis bene conscia & edocta *Ratio*, suadet; *Experientia* vero, non cruda, sed omninò solers atque circumspecta, docuit, per quæ *Remedia*, tanquam *instrumenta*, utilis, seu potius necessarius, hujusmodi artificiosus effectus, obtineri possit.

VI.

Jam verò, si etiam quam maximè *intra solidas* partes, sed tamen ab *humoribus*, aliquod vitium prognatum præstò sit, quod non simplici *emissione* emendari possit; sed *craseos* prius humorum alterationem, vel ab arte, vel â justo tempore, expectare possit atque debeat: Quilibet utique facile intelliget, quod talis constitutionis justa agnitio seu *dijudicatio*, *mente* sola exercitata, & multiplicium respectuum, eorumque justæ comparationis, peritâ, discerni, & quicquid circa illam, aut ad illam, conveniens fuerit, decerni possit. Frustra vero, simpliciter, ad hujusmodi res statuendas, omninò sit, omnis *manualis* dexteritas, & *machinalis*, *habilitas* æque, atque *agilitas*. Unde utique ad hujusmodi constitutionem *Medico-pharmacevtica* peritia opus est; notitia videlicet sufficiente ejusmodi *Remediorum*, quæ partim materiam ibi coacervatam, & qualicunque, imo vel solum *coagulationis*, dyscrasia affectam, corrigere & ad refluxum disponere: vel partes continentes ita afficere possint, ut illæ ad reprimendum, (tremulo suo & quasi fremebundo, subtili motu *tonico*,) adeoque dispellendum quicquid ita incumbit, tanto vegetiùs concurrant. Sicut etiam in ita apertis locis, ut *Medicamentum*, humorem corruptum vere immediatè tangere valeat, pro *corrigenda* præsente, & *inhibenda* adhuc ulteriore, corruptione, idonea

pharmaca tàm cognovisse, quàm cum recto judicio, veris suis subjectis, nempe illis, quibus propriè debentur corruptelarum speciebus, recte adhibere, *judicii* utique exercitati, & *scientiæ*, non autem *operationis* alterius artificiosæ, est objectum.

VII.

In hoc nempe versatur illa, de qua sermo nobis est, *Medica* Chirurgia; nempe, non solum *Pharmacia* Chirurgica, seu notitia sufficiens Medicamentorum, quæ ad corrigendos, resolvendos, dispellendos humores, alicubi ita negotium facessentes, recte inservire possint: verum etiam *intellectus* justus, *temporis*, *ordinis*, justæ *subordinationis*, & debitæ *observationis*, atque prudentis quasi *gubernationis*, propriarum naturalis *synergiæ*, instaurationum atque reparationum. Quæ omnia, inquam, atque singula, habent utique plane aliud aliquid, quam quod *Chirurgiæ* nomine, quomodocunque tandem sumto atque dilatato, comprehendi, aut in ejus ambitum ullo jure, imò ulla specie, includi possit.

VIII.

Paratam quidem jam pridem novimus responsionem, quod efficacia Medicamentorum talium, qualia his scopis verè quadrant, etiam ita nudæ *experientiæ* insistere possit, ut sola memori mente comprehensa experientia de eadem, sine ulteriore *speculativa æstimatione* aut comparatione, necessariis administrationibus talium, satisfacere possit. Sed est etiam reverà nihilominus promta æque, atque agnitioni prudenti perceptu facilis, responsio, duabus inprimis positionibus innixa. Nempe 1.) quod tota hæc assertio minimè sit simpliciter & absolutè vera atque firma; dum non modo varii, sed etiam satis frequentes, ejusmodi casus occurrunt, ubi nuda hæc notitia *generalis*, negotium minime exhaurit, sed potius longe solertior comparatio atque *dijudicatio* constitutionis præsentis æque, atque succedentis de tempore in tempus, necessaria magis sit, quam solum utilis: 2.) Eoque ipso etiam solertiore, di-

ju-

judicandi res præsentes, & decernendi res præstandas, dexteritate, non *Manuum*, sed *Ingenii*, præsentibus necessitatibus consulendum venit. Ubi inprimis in complicatis casibus, & ab *individuali* patientium aliqua constitutione peculiari sustentatis; aut â *cacochymia* universaliore fomitem suum trahentibus, altiore certe peritia opus est, quam quæ in officinis chirurgicis usitatis, nempe *Tonstrinis*, quæri debeat, nedum inveniri possit. A *Medico* verò, nisi hoc nomine penitùs indignus esse velit, ita non possit, nedùm ut ullo modo debeat, abesse, ut potiùs ad prima atque intima artis suæ fundamenta, illam absolutè pertinere, non possit ignorare.

IX.

Auditur autem etiam alia objectio, sed quæ etiam spontè prodit, quod â talibus hominibus proficiscatur, quibus illa emolumento esse non possit: dum nempe ipsa hâc, defectum judicii atque solidæ discretionis tanquam ob oculos ponunt. Homines esse monet, tam Chirurgos, quam Medicos; nempè rectâ ratione ita instructos, ut ejus usum, tam illi quam hi, recte instituere valeant, neutri autem de prærogativa simplici, & inprimis velut in præjudicium aliorum, vel possint gloriari, vel debeant. Unde concludunt, tam Chirurgum, quam Medicum, justa *informatione*, solerti *studio*, longa autem inprimis atque circumspecta *experientia*, compotem fieri posse, quantacunque tandem supponatur, aut reipsa requiratur. Sed quis non intelligit, quod hac ratione *primo* imperitè mutetur seu confundatur status quæstionis; quæ nusquam est, quid *homo*, adeoque Chirurgus aliquis, quatenus *homo* est, possit comprehendere & condiscere: sed quid, *quà Chirurgus*, debeat scire? *debeat* inquam, posse magis, nempe *manuali* dexteritate, toties quoties, exercere atque in effectum deducere: Ita ut illud non possit *nescire* aut non callere, nisi exquisitissime nomen *Chirurgi* amittere velit. Harum autem rerum, *Pharmacevticæ* inquam Chirurgicæ, non possit solum ignarus esse, sed etiam communissimis exemplis *soleat*. Rectissimè

vero illi omninò ſentiunt, dummodo aliquid amplius quam ſententiam ſermonibus agitare vere cordi haberent, qui rem hanc, dico veram atque ſolidam etiam *Pharmaciæ* Chirurgicæ peritiam, ſtudio & opera, rationis & experientiæ ſociis ſubſidiis, ſibi acquirere contendunt. Interim ſermo non hic eſt de eo, quod fieri poteſt, ſed quod fieri ſolet. Neque quid cadat in *hominem*, ſed quid in *Chirurgum*, *quà talem.*

X.

Ubi nempe, *ſecundò*, longe utique notiſſimum eſt ſcandalum illud, ubi uſitatiſſimæ, & paſſim obviæ, *officinæ*, ê quibus Chirurgi prodeunt, nempe *Tonſtrinæ*, quid bonæ ſpei promittere poſſunt ad tradendam hujusmodi *Doctrinam* diſcipulis? Cum ſatis ſæpè Magiſter ipſe, nihil veræ atque ſolidæ *peritiæ* poſſideat; Præterea Praxin ipſam, vel ita *raram*, imprimis intuitu *varietatis* affectuum, habeat: vel eandem etiam ipſe ita imprudenter atque imperitè exerceat, ut nihil boni ab ipſo *diſcere* poſſit diſcipulus: ut ita quolibet intuitu, optabilis de reliquo omninò illa ſpes, verè ita in herba ſuffocetur atque intercidat.

XI.

Tanto minus autem, *tertiò*, ullam juſtam conſiderationem hic aſſequi poteſt illa allegatio, *longæ* atque *multæ Experientiæ*. Quandoquidem talis *experientia*, quæ prævia atque præſide *rationis* cynoſurâ deſtituitur, nunquam bonam frugem promittere poteſt, ſed ſemper potiùs antiquum obtinens, paſſim in illas ſyrtes illiditur, (quas etiam *Medici* ut caveant, alia profectò induſtria atque animi ipſius inſtitutione opus eſt, quam quæ â trivialium ſcholarum commentis atque commentariis expectari poſſit,) ut qualescunque tandem ſequentes *ſalutares*, ad ſanitatem, exitus & eventus, abſurda ſimplicitate *ſuis conſiliis* & inprimis auxiliis, atque indubiæ operationi Remediorum uſurpatorum, adſcribant: negligentes, aut non intelligentes, præcipuas in hujusmodi negotiis, *Naturæ ſpontè*

ope-

operantis, partes: Nisi quando, præter consuetam sibi, sub suis artibus, formulam, restitutione alacriùs atque vegetiùs succedente, quasi admirabundi enarrant, der Patient habe eine trefliche heilsame Haut/müsse treflich balsamisch Geblüt haben/ & similia, tanquam per nebulam ipsis occurrentia, aut per somnium succurrentia. Quo profecto intuitu etiam quantumlibet longa talium hominum *Experientia*, præjudiciis hujusmodi superstructa adeo parum usus ipsis præstat, ut nihil inde certius reportent, quam in nuda illa, & nulla Ratione subnixa, cœca *Empiriâ*, firmiorem obdurationem.

XII.

Quid verò, quod si vel maxime voti illius damnari obtingeret, ut hic illic, verè prudentiùs peritus, unus aut alter Chirurgus, inveniretur, nihil tamen hoc detraheret *summæ* nostri negotii, nempe *Officio Medici* circà *casus chirurgicos*, quò minus Ille obstrictus veluti maneret, ad invigilandum talium rerum optimo intellectui: Idque duobus respectibus. Primò, ut *minùs peritos* Chirurgos, inter quos vivere obtingere ipsi potest, omni meliore modo instruere, regere, aut temerariis illorum ausibus, cordatè, sed & solidè, obsistere possit. Secundò, interest certè ipsius Medici, ut ille, quantum usquam fieri potest, optimè *Chirurgicarum* rerum, absolutâ autem necessitate *medico - chirurgicarum*, seu *Pharmaciæ Chirurgicæ*, gnarus atque peritus fieri allaboret, etiam eo intuitu, ut si cum *perito* etiam, & quàm optimo Chirurgo, concurrere occasio ferat, non ab hujus nutu pendere necesse habeat.

XIII.

Quamvis enim nihil attineat dissimulare, quod etiam passim imperiti atque rudes, nedum aliquantò peritiores *Chirurgi*, tanquam more quodam semel recepto, *Medicis* vulgo non tàm æque vitio vertant, si illi Chirurgiæ parvam scientiam aut curam præ se ferant: adeò, ut etiam audaciores, vel vitio vertere atque indignari soleant Medico, si ille aliquid interloqui ipso-

ipſorum conſiliis & auxiliis, ſuſcipiat: & tanquam perſuaſiſſimi paſſim ſint, veros intercedere debere *limites*, inter *Medicam* & *Chirurgicam* praxin; imò Chirurgiæ ita *privilegiatos*, ut Medicus illos transſilire nullo modo debeat; dum interim illi parum nefas ducunt in Medicinæ ambitum irrumpere. Tamen reverà planè contraria ratione ſeſe habent res, imò habere debent, ob rationes luculentas jam allegatas.

XIV.

Tertia objectio, eſt iterum talis, ut officinam ſui prodat. Ubi ſunt, inquiunt illi etiam, qui illam circà res chirurgicas *peritiam* habent, ut verè *docere* valeant Chirurgum, quid factu ſit opus? Quaſi verò non ſimpliciſſimæ rationi liqueret, quod pro benè *exercitato* atque rerum ſuarum gnaro Chirurgo, *Medici* præſidio non ſit opus: pro *inexercitato* autem & magis rudi, certè *præſumtio* ſemper ſtet pro Medico, quod ille plus poſſit: cum certè *debeat* legitimè, harum rerum plus intellectu comprehendiſſe, quàm talis commatis Chirurgus. Deinde verò, hoc ipſum nos hic agimus, ut Medicum *officii* admoneamus; quò, ſi quid hac in parte ipſi deſit, incumbere hoc ſibi intelligat, ut illud corrigat, ſuppleat & expleat. Ceterum, quicquid autem hic illic veri fortè ſubeſſe poſſet, circa Medici unius aut alterius, imperitiam de chirurgicis rebus; ſubeſt tamen adhuc ratio aliqua, quæ in *communi* inter Medicum & Chirurgum *imperitiâ*, Chirurgum velut ordinariè & notoriè juſtæ cenſuræ exponit, præ Medico. Verſatur autem circà temerarios auſus *violentiorum* tentaminum; & quidem, quod præcipuam notam noſtræ admonitionis quam maximè confirmat, non tàm directe *chirurgicorum*, nempe circà *manuales* inſtrumentales operationes occupatorum: ſed *pharmaceuticorum* potiùs, in varii generis *cauſticis*, *ſepticis*, *acribus* & *calidis* dictis, intempeſtivis *adſtringentibus*, &c. *Mercurialibus*, *Arſenicalibus*, *ſpaſtica* & alia *anxia* ſymptomata, non magis circà ipſam partem affectam, quam etiam in diſtans, imo in univerſam œconomiam corporis, inducentibus,

bus, in genere vero variis modis mala corporis in deterius convertentibus. Qualium rerum protervis abusibus, rarissimi certè favent Medici, utut aliquis horum, de reliquo, ad ferendum auxilium & formandum opportunum consilium, fortè minus instructus fuerit debitâ scientiâ atque peritiâ. Ubi brevibus notari meretur, familiarissima illa circà *Praxin* Medicam & Chirurgicam offensionum diversitas; dum ibi inopiâ consilii, & ab hac expectanda *omissio* necessarii auxilii, longè rarioribus exemplis, (uti reverà etiam longè rarioribus casibus, ubi ita magnopere errare proclive foret,) insigne aliquod damnum contrahitur ab *omissione* tempestivæ necessariæ Medicationis: quàm â *commissione*, *ineptarum*, *intempestivarum*, præcipuè vero *activarum*, & cum *vehementiâ* efficacium, temerariarum, tractationum.

XV.

Manebit itaquè omninò bene confirmatæ rationis suffragio, *Medicæ* potius *directioni*, quàm soli Chirurgicæ *persuasioni* & *opinioni* tralatitiæ, commendanda, imò demandanda, ordinatio Medicationis *Pharmacevtico - Chirurgicæ*. Tantò magis autem, in casibus aliquantò magis *implicatis*, *refractariis*, *mali moris*, imò *periculosis*. Adeò, ut non solùm humaniter monere atque dehortari Chirurgos, Medicum deceat, â temerariis circa talia subjecta ausibus: sed obstinatos, etiam idoneo loco atque tempore, modò secundum veritatem & sine alio pathetico affectu, ita coarguere, quo Superiorum seriis decretis, periculosa audacia & indiscreta contumacia, refrænetur, & maturis æque, atquè benè fundatis, consiliis, locus servetur.

XVI.

Antequàm autem *generaliorem* veluti deliberationem instruamus, quâ præcipue ratione quàm commodissimè consuli posset, non tàm ipsis *Chirurgis*, quàm veræ *Chirurgiæ Pharmacevticæ*, est sane adhuc verbum unum & alterum proferendum, de offendiculo quodam, & obstaculo, tam â *Me-*

dicorum ordine, quam *Magistratuum* autoritate, introducto, confirmato, adeoque tandem etiam passim penitus obfirmato. His nominibus meritò notamus, institutionem & instructionem Chirurgorum *Castrensium*, die Bestallung / Anweisung/ und Versehung/ der Feldscherer/ mit ihren Feld-Kasten. Absit quidem â nobis, ut, quod habet proverbium, *unguem ulceri* huic adhibeamus, & gratis quasi, filiam veritatis, odium ambiamus. Illud tamen dissimulare, quod & in se satis claræ luci expositum est, & tàm scientia quoque, quam conscientia postulat, ut ad animum revocetur, præterire, nec alius affectus, nec inprimis metus, unquàm nobis persuaserit. Facilè certe quilibet agnoscet diversitatem, inter Armamentarium tale *Pharmacevtico Chirurgicum*, & *Medicum*; einen Feld-Kasten/ und eine Feld-Apotheque. Quid interim familiariter hoc in genere usu veniat, neminem etiam fugit, nisi quidem fortè omnium harum rerum incurium. Dum hinc inde, Chirurgi etiam singularum cohortium, vel centenis speciebus, etiam ad simpliciter *Medicam Pharmaciam* pertinentibus, onerantur; *instructionibus* tumultuariis de efficacia & usu talium, ad hujusmodi *administrationes* animantur: & ita verè ad Medicam Praxin inducuntur. Quæ concessio non solùm, sed potiùs vera *constitutio*, in posterum nunquam ampliùs ipsis extorqueri potest, quo minus notum illud Brocardicum occinant, *quod semel placuit, semper placeat*: dum scilicet, vel non possunt per imprudentiam, vel non volunt, distinguere, tempus *necessitatis*, cui sæpe aliquid indulgendum sit, quod minimè deceret, si mutari posset; & tempus *commoditatis*, quo, quicquid *potest* mutari, meritò etiam *debet*.

XVII.

Enim verò, facile esset *rationi* & *intellectui*, bona hic Consilia invenire, si tam prona etiam obtingeret *voluntas*, ad illa in effectum deducenda. Chirurgorum *Castrensium manipularium* constitutio, si non caderet in famulos, nuper ê tonstrina emissos; Chirurgi *chiliadum*, (Regiments-Feldscherer/)

ter/) si verè periti, & bono judicio atque prudentia instructi, eligerentur, & *turmales* illos, sub sedulâ inspectione & honesto obsequio haberent, & quam maximè juniores horum, sæpè adolescentiæ annos vixdum prætergressos: *temeritati*, nec ipsi indulgerent, nec ab istis illi locum dari, quasi connivendo, aut negligendo, tolerarent: plus *communibus*, quam *propriis*, commodis, tribuerent & invigilarent: tranquillioribus adhuc rebus pensitarent, quid in *casu*, & ingruente *necessitate*, consilia implicante, velut in numerato habere expediat: Posset ex unâ parte sperari, quod, contrariâ ratione obtinente, etiam optare supervacuum est. Rectissimè vero etiam ageretur, si simpliciter potiùs *postulata* ipsorum Chirurgorum, pro instruenda *cista* sua, audirentur, & *moderatione* potiùs peritâ, quam *accumulatione*, ad effectum promoveretur.

XVIII.

Ex alterâ vero parte, (quamvis pariter dubium, an votis adhuc pateat locus,) non certè Chirurgiæ, aut Medicinæ *campestris* seu *militaris*, sed totius *Artis Medicæ*, quam maximè interesset, ut verior aliquis conceptus, imò verior aliquis *conspectus didacticus*, tam *consensu publico* formaretur, quam *autoritate* deinde *publica* firmaretur, quid *certius*, *parabilius*, *securius*, & ab *errorum* periculo remotius, mandari & committi possit Chirurgis talibus *legionariis*, aut plane *prætorianis* (den Stabs-Feldscherern/) quod *usitatissimis morbis castrensibus*, non solum dictis modis quadrare possit, in sua substantia: verum etiam maximoperè, de *Methodo* denique decernendâ, tanto certior aliqua cynosura inveniretur. Quandoquidem absolutæ certitudinis illud omninò est, quod *Methodus*, si non planè omnium, certè tamen plerarumque medicationum, adeo vera sit *anima*, ut sub hujus verè *artificiosa* ordinatione, multis, aut variis, Medicamentis, ita parùm opus sit, ut proptereà tanto minùs locus patere possit, ad varias, & inprimis temerarias, offensiones committendas. Cujus interim spei,

imò voti solius, immane antisacoma utique *duplex*, reluctatur, ex intimis *medicæ scholæ* penetralibus, nempe 1.) *Dissensus*, vix non per singula capita, de *genio* & *indole*, & consequenter etiam instituenda *tractatione*, tum aliorum *interiorum* affectuum, tum inprimis *Febrilium*. 2.) Huic confusioni ex parte, partim tamen etiam frivolæ credulitati, circumspecta experientia cassæ, innitens Phantasia, de *immensa efficacia* rerum medicamentosarum, in *substantiam* humorum, aut *sexcentarum* illarum potentiarum salinarum & sulphurearum: quales effectus dum *materiali* contactu, & actu *mechanico*, edere posse & debere, finguntur, justissima atq; planissima hinc resultat illa subsumtio, quod ad tales effectus, nulla magnopere *methodo* opus esse possit. Nos vero certi sumus, & commendamus etiam animadversionem cujuslibet solertiæ, quod hoc scandalum, revera solide ê *Medica* scholâ profectum, etiam Chirurgis multiplicem occasionem ad varios temerarios ausus suppeditet; dum evidentissimum certè est, quod hi homines, ea superstitione de veritate talium persvasionum securos atque certos sese reputent, ut certe Evangelio majorem fidem habere non possint. Unde etiam certissimum est, quod communissimè, etiam in extravagantibus ausibus, nihilominùs in *bona fide* versentur: persuasi nempè omninò, quod *Remedia* talia, *Experimenta*, imò *Arcana*, non possint solùm illud, quod ab ipsis expectant, absolvere & perfectum dare, sed etiam citrà multas ambages, nempè peculiarem justam *methodum*.

XIX.

Has tenebras discutere, esset profectò ingens operæ pretium; *definire*, inquam, tandem, & firmiter *statuere*, *quibus* Remediis, & quantum quidem fieri potest, (& quid non possit?) *paucis* numero, verâ fiduciâ inniti, iisque scopos necessarios exequi, & omninò assequi, Chirurgus valeat: Et quid tandem verè ita â *Medicamentis* sperare debeat Chirurgus; quid vero â *Methodo*, id est, partim *ordine* agendi, partim ipso *tempore*, justa hujus *expectatione*, patiente *modestiâ*,

pe-

petendum sit: Et quousque tandem, magis solùm *privativis* effectibus, per *impedimentorum* interceptionem propriam Naturæ energiam expediendo, bonos effectus impetrare potiùs & sperare sit integrum; quàm vanis, & simul audacibus præsumtionibus, de summa *positivâ* efficacia Remediorum, temerè inflatum, ubique *urgere*, *onerare*, *turbare* Naturam, partim *ineptis*, partim activitate *aliena* adhuc amplius *nocituris*, materiis. Sed vereor, ne etiam votorum pigere nos debeat, quod *inania* vota concipientibus, jure meritoque evenit.

XX.

Quamlibet autem qualiscunque incommodus ille eventus, satis in oculos veluti incurrat, dum nimirum Chirurgi tales *Castrenses*, & imprimis legionarii, *jus quæsitum* prætexunt; dum publicâ autoritate, non manualem solum, & *medicam* Chirurgiam, sed omnino *Medicinam* ipsam, in totarum *Chiliadum* salutem, exercere idonei declarati, & hæc officia omninò demandata ipsis, fuerint; A quo vero tempore, non potuerint illud, quo se Magistratibus tùm temporis probaverint, dedidicisse; sed potius, locupletiore experientiâ, confirmati magis hucusque atque illustrati potius sint, &c. Habet tamen omnino prudens harum rerum æstimatio justam atque solidam exceptionem in eo, quod 1.) illis, qui verè solidam *peritiam* allegare possunt, eamque etiam usu ipso hucusque probatam dederunt, hoc in genere nulla quidem quæstio status moveatur, circa *communes* affectus, quales *inter arma* evenire possunt, *Vulnera* recentia, *Contusiones*, *Suppurationes*, *Fracturas*, imò & *Ulcerationes* simpliciores, *Ambusta*, *Luxationes*, & *subluxatorias distorsiones*, & super talibus rebus coorientes *Tumores* merè magis externos, &c. Interim circà illos casus, qui magis ab *internis* causis, vel nati, vel proximè sustentati, intelliguntur, & in *militaribus* occasionibus, provenire non facilè solent aut possunt, & partim indigent *Pharmacia* Chirurgica, partim vero non indigent, imò vero

non ferunt illam: utroque vero modo, peculiarem *circumspectionem* atque *cautionem*, & *methodum* maximè peritam, postulant: qualia sunt Ulcera *cacoëthea*, Tumores *phlegmonodes contumaces*, *Scirrhi sanguinei*, inprimis autem in partes *glandulosas* innidulati, *Erysipelata, ab interna* quadam *apostasi* extrorsum *protrusa*, & ex his rebus nascentia *cancrosa*, *phagedænica*, *cavernosa*, tandem *sphacelosa*, Ulcera, cum *spasticis doloribus*, *congestionibus* vulgo dicto *affluxu* humorum, cum *cacochymia* subjecti singulari, *prægressis* proximè *morbis* quibusdam, eorumque insufficiente percuratione: Fœminis *menstruarum* evacuationum vitia perpessis, Viris *hæmorrhoidariis*, aut ad talia pathemata *propendentibus*; ex aliis, etiam *ulcerosis*, aut alio quocunque modo p. n. *evacuationibus*, diu tamen *adsuetis*, tandem in hujusmodi consecutiones prolabentibus: Nedum quibuslibet *œdematosis* tumoribus, *antiquis* ulceribus, non solùm *longo*, sed etiam *longè profecto*, affluxu sustentatis, *doloribus*, *tumoribus*, *ardoribus*, *rhevmaticis* & *arthriticis*: *ulcerosis* emersionibus, â *cacochymia* velut ejectis, secedentibus, & procedentibus: in *tenerarum* partium, & facilè in irreparabilia damna prolabentiũ partium, *Oculorum*, tractatione suscipienda; horum, *Aurium*, *Dentium*, pathematibus *consensualibus*, *rhevmatico-hemicranicis*: *Luis venereæ* curationibus, tam per methodos *sudorificas*, quam per *salivationem*, in subjectis *tenerioribus*, inprimis sexus *feminini*, nedum plane *gravidis*; aut tenerioris *ætatis* subjectis: &c. In talibus, inquam, casibus, tanquam pristinæ illorum *commissioni* minimè probabiliter subjacentibus, adeoque neque *demandatis* neque *concreditis*, non habere, quod ad illam provocent, in propatulo est.

XXI.

Quod autem penitùs, Medicationes *directè pharmaçevticas* concernit, cum notissima sit ratio *committendi*, 1.) quod *necessitas* quædam civilis, Medici castrensis stipendiariam institutionem impediat: 2.) etiam morbi *castrenses*, qui *internam*,

nam, *pharmaceuticam* curam postulant, non ita absolutæ sint *certitudinis*, quin melior spes illos etiam *non eventuros* esse, locum obtineat, adeoque commissio ut *in eventum*, ad absolutum *mandatum*, transferri, *positivè*, non possit: *3.)* Morbi etiam illi, qui propriè ut *in castris* cooriri possunt atque solent, *pauci* potius sint, & *certi*, quam multifarii, nedum promiscuè *omnes*: 4.) etiam conditio *subjectorum* ipsis concreditorum, de *rusticâ*, & alia *laboriosâ*, & *adsuetudine* induratâ, *plebe*, &, certè *in morbis*, nullis *diætæ* erroribus, luxuriosis, aut immorigeris, expositâ: &, si verum æstimare velis, etiam non tanti æstimata, dum velut ad eventum & aleam *fatorum* emta atque destinata censetur: quod in Politiâ & civili conversatione constitutis, nusquam pariter applicari potest aut debet: quin etiam 5.) *quorum* talium morborum experientiam nacti sunt, & illam etiam posteà, adhuc in aliis subjectis rectè procedentem ostendere possunt: inprimis autem nihil *inconsiderantiæ* aut *temeritati* in methodis illis suis indulsisse observantur: circà talia affectuum *genera*, posset ipsis eousque indulgeri, si *moderationi* insistant, & etiam ultrà, omnem justam reprehensionem evitent: *6.)* Ubi tamen etiam *ordinariorum* Medicorum, Praxi, *publicâ* autoritate præfectorum, adest copia, ibi Chirurgos hos, antiquam suam *commissionem* tam parum prætexere posse, vel ipsis judicibus, notum est, quam si quisquam alius, qui alibi officium aliquod exercuit, eique omnino rectè par est atque sufficit, propterea hoc ipsum etiam *ubique* exercere & velut arripere vellet, in præjudicium non solùm illorum, qui jam ibi ad hunc actum constituti sunt, sed quàm maxime eorum, qui hos constituerunt. Unde certè, quantumcunque etiam habiles, nisi *Privilegio* seu concessione *expressâ*, jus hoc ipsis pro certo districtu iterum collatum atque tributum sit, vel nullam habebunt, vel â conniventium arbitrio pendentem, *precariam* libertatem.

XXII.

XXII.

Unde quidem talia merita sua allegantes, harum rerum commonefacere, & elenchticè quidem, nempè cautionis nomine, convenit; ut tam ab usu minùs liberali & modesto, quam â methodorum *temerariarum* ausu, & *contraventionis* in hoc genere exemplis, abstineant; aut alioquin in ordinem se cogi, & posse, & debere, commeminerint.

XXIII.

Quamlibet autem reliqui *triviales* Chirurgi, & ipsi *turmalium* solum *castrensium* officio functi, non promiscuè omnes deterioris conditionis haberi mereantur; quin etiam inter illos, tam *ingenio* bono, *industriâque* & *solertiâ*, quàm itineribus, *consortio* peritorum magistrorum, & ipso solertiore longo usu, destinationibus suis satis pares inveniantur. Interim, uti bono jure universum hoc, quicquid *Chirurgo* etiam optimè perito, tamen *ut Chirurgo*, competit, minime extendi potest ultra ea, quæ proximo §o determinavimus; adeoque intra hos limites sese continere, omnino boni atque periti Chirurgi, certissime debeant: tantò minus vel hoc idem, nedum quicquam *amplius*, indulgere jus fasque erit talibus, de quorum sufficiente experientia, & quam maximè *circumspectâ* solertia, vel nihil dum, vel *contrarium* plane, innotuerit atque constet: sed qui potiùs exèmpla præbeant antiquæ illius notæ, quod *imperitia temeritatem pariat.*

XXIV.

Sicut autem Medicorum hic interponenda autoritas, inprimis apud verè *arrogantes* atque *temerarios* Chirurgiæ usurpatores, parum propemodum aditûs invenit; imò ne vix quidem, si etiam Medicus publico *Poliatri* munere, Chirurgis etiam, expressis verbis veluti, *præfectus* sit; meminerit propterea Medicus, ne utique totus conatus in irritum, imò in pudendas illas mutuas *altercationes*, exeat, ut potius primò moderatiùs Chirurgum, meritò *suspectum*, aut manifestius dehortatione ejusmodi dignum, commonefaciat, eique

ab-

abstinentiam ab inconvenientibus, & ipsum non decentibus ausibus inculcet, & quoad ejus fieri potest ipsi persuadeat. Sin autem, inprimis palam & *protervè*, *temeritati* insistat, denunciet maturè Medicus universam rem ordinario Magistratui, ejusque desuper officium imploret. Quod ipsum, si debitâ cum modestiâ fecerit: imò, ubi oblivio, aut aliquid simile, interveniens, effectum optatum interverterit: licet cum eadem modestiâ, tamen cum seriâ etiam allegatione, laborantis sub hoc negotio, ex demandato sibi officio, conscientiæ, insistat, ut memoria factæ â se petitionis refricetur, atque ita tota res tandem effectum speratum sortiatur. Sin minus, obtestetur, ut publicis monumentis, hæc ipsius *ex officio* adhibita industria, in futuram sui excusationem, inseratur.

XXV.

Cum autem notius jam sit in vulgus, quàm ut dissimulatione palliari possit, opprobrium illud, passim etiam ad propudiosam veluti impudentiam exorbitans, ut *Medici* inter se *mutuò*, & cum *Chirurgis*, contumeliosas *altercationes*, & *calumniosas* imputationes, reciprocè exerceant; non sine gravissima suspicione, *odii* potius, *invidiæ*, & *proprii* commodi *aviditatis*, animum impellentium, quam veritatis ullo veluti respectu: quæ res proinde etiam passim, justas tandem etiam querelas, ut â leviore autorum fide, tantò facilius negligi efficit: præterquam quod etiam revera *conscientiam* excutere, deceat omnino & conveniat, ne quid in hujusmodi casibus malè fundatæ *suspicioni*, aut nugaci *delationi*, ita tribuatur, ut injuriâ, Chirurgus, aut quicunque alius, inde ita certè gravetur, ut & fama ejus, & consequenter patientium fiducia in illum, adeoque tandem vitam suam honestè sustentandi ratio, inde in discrimen adducatur, non consentiente interim ipsa *veritate*. Cui rei ut rectè consulat Medicus, caveat 1.) veluti *captare* quaslibet occasiones, inprimis *leviores*; aut, 2.) quia *gravia* semper expectare, nec ipsum securum aut consultum est, incipiat propterea maximè â talibus, *gradus* admonitio-

D nis

nis exercere ergà ipſum Chirurgum; & agat etiam hoc, ea modeſtiâ & humanitate, quo Chirurgus ſentire atque perſuadere ſibi ipſi poſſit, quod nullum aliud ſubſit propoſitum, niſi & patientium ſaluti, & conſcientiæ, & ſui ipſius integræ famæ, tempeſtivè proſpiciendi atque conſulendi. Quam certe rem cujuslibet prudentiæ equidem relinquendam, ſed etiam certe commendandam, omninò arbitramur.

XXVI.

Quemadmodum autem Medicationes *purè Pharmaceuticas*, ad *morbos*, Chirurgiam plane non reſpicientes, ſuſcipere, Chirurgo, in civitate poſthàc viventi, (ſi vel maxime in *caſtris* per jam ſupra notatas cauſas atque circumſtantias, ad id temporis, non *permiſſum* ſolum, ſed planè etiam *commiſſum* ipſi fuerit, ad ſuppoſitos inprimis *certos* caſus,) nullo jure aut prætextu competere poteſt; Ita neque competit tamen etiam eidem, quaſi *purè chirurgicas* operationes, tamen in caſibus *Medicinam* ſtrictè dictam *Pharmacevtico-Therapevticam* concernentibus, temerè ſuſcipere atque exercerè, niſi de *conſilio*, imò potius expreſſa *poſtulatione*, Medici. Loquor autem de *Venæſectione*, quomodocunque tandem *ægris*, inprimis tamen *acutâ* aliqua invaſione correptis, adhibendâ. Cum enim per ejusmodi cœptum etiam in genere, nedum autem per intempeſtivum inſuper ejusdem uſum, facilè ingens periculum, imò potius nimio certius damnum, hujusmodi ægris conciliari poſſit, erit certè tantò magis juſtum atque æquum, imò potius neceſſarium, præcavere, ne Chirurgi, propter exiguum lucellum, vere mercenarium, patientes temerè in diſcrimen adducant, imò plane in verum, quin vel ſummum, damnum conjiciant. Unde quidem inprimis in morbis *acutis, publice graſſari* incipientibus, *Medici*, ab *officio* & *autoritate* ipſius *Magiſtratus*, omni jure hoc expetere poſſunt, ut publico decreto, ab hujusmodi actu, *ſine* Medici *juſſu* ſuſcipiendo, Chirurgis interdicatur.

XXVII.

Cum autem illi, qui Medicæ *Pharmaciæ* jam audaciùs manus injiciunt, inprimis *intemperantiora* quælibet, & vehementer agentia Remedia ament; *Vomitoria, Purgantia, Mercurialia* salivatoria, *acriora Diaphoretica*, non solum Medicamenta, sed etiam insuper *Regimina* sudorifera; & talia, ut sine intellectu, ita etiam sine consideratione decente, diversitatis *personarum*, earumque *virium* tam in genere, quam præsentium in specie, injungere sueverint: Habet propterea certè Medicus, quod hic justis animadversionibus atque præcautionibus, notet, & seriò ab hujusmodi cœptis revocandos, aut secus coërcendos, iis, quibus jus fasque est, indicet atque commendet.

XXVIII.

Sicut autem jam suprà quoque, non æque paucissima protulimus, de illis casibus, nominatim, quos Chirurgum solum, sine Medici consilio, in se suscipere non deceat; & rationes etiam adjecimus, nempè, quod in illis plus invigilandum sit humorum dyscrasiæ, non tàm æque semper *universim*, per totam sui massam, quàm etiam *privatim*, intra ipsum locum, ubi stagnant aut hærent, corrigendæ: Id quod non per Chirurgiam, sed simpliciter *Pharmaciam*, fieri debet: Ita placet hoc ipsum adhuc semel percensere, & aliqua, quæ nominatim Chirurgis non simpliciter hic competant, notare. Sunt autem hujusmodi affectus, *Cancer*, tam *occultus*, quam *ulceratus*. Cum enim *occultus*, medicamentorum applicatione longe faciliùs, quam spontè sua, in duplex insigne incommodum, imo certius damnum, adducatur, nempe 1.) incrementum seu *augmentum* insigne; 2.) ipsum actum ulterioris intimioris *corruptionis*: quorum utrumque, & inprimis quidem posterius, ita comparatum est, ut, usitatis mediis atque methodis, longè certius eveniat, quam non eveniat, adeoque tantò magis necessaria utique sit cautio, ne intempestiva hujusmodi tentamina, illud, quod ita veluti communissimè perpetrant,

trant,

trant, etiam reverà in effectum deducant; interdicendum hinc meritò est Chirurgis, â *temerario* eorundem usu. Jam verò, cum Chirurgi, (& velit Deus, ne etiam aliqui Practici Medici paria agant!) potiùs omnem occasionem promta sua officia offerendi, nempè aliquid â patiente collucrandi, captare soleant; cujus totum contrarium ipsis præscribit, certa illa, non tam ambiguitas, quam potius ruina in deterius, è frivola talium affectuum irritatione, si veram atque solidam scientiam, & huic innitentem conscientiam, præ oculis habere vellent: certè, quicquid hic libera voluntas negligit, id monitis, imò si necesse sit seriis interdictis, ut servare meminerit, adigenda est.

XXIX.

Quemadmodum autem principiis obstare, & occasiones malorum evitare, subinde & factu facilius est, & omnibus modis exoptabilius, quam enato jam malo atque damno, remedium demum parare; ipsæ vero etiam recentiores adhuc ejusmodi *coacervationes*, v. g. *cruentæ*, circa *glandulosa* præsertim loca, & nominatim *mammas* muliebres, vel in ulcera magis magisque *cacoëthea* propendent; vel, cum adstrictione aliqua seu *repulsione*, discussioni dicatorum pharmacorum interventu, in *scirrhos* ejusmodi obfirmantur, adhuc pejorum morum ulcera semper parturientes: Expedit propterea reverà, ut etiam hujusmodi primò oborientes demum stases, proprio ausu aggredi Chirurgus minime in se suscipiat. Id quod tantò magis justum est, ut, inquam, ab hujusmodi affectibus, ita simpliciter per externa tentamina tractandis, Chirurgus tantò curiosiùs abstineat, quanto ab intrà *extrorsum congestio* illa procedit: utpote quo in casu certissimè longè profundius *introrsum*, exilibus vasculis impactum hærens *coagulum*, aut *grumi* sanguinis, quando jam *corruptio* inducitur, velut incoërcibili progressui ad *intima*, veram portam aperiunt. Unde occasiones tales exacerbationis per minus consultos ausus, tantò solertiùs vitari debent.

XXX.

Minimè autem etiam minore adeò cautione opus eſt, tum in ſimplicioribus *Eryſipelaceis* inflammationibus, juxtà vulgus Chirurgorum, jam per Emplaſtica, jam per *Epithemata*, imo *Cataplaſmata*, tentandis: tum tanto magis in *phlegmonodeſi* talibus: qualia vix non perpetuo ſunt illa, quæ ſimpliciùs pariter *ab intrà*, ortum ſui & progreſſum duxerunt, præſertim cum inſigni *commotione totius*, *horroris* & *caloris* paroxyſmo: nedum quando, cum adhuc majore tumore & infarctu profundiorum partium, malæ cujusdam ἀποςάσεως modo, poſt acriores *febres Rhevmatico - inflammatorias*, repentino quodam *impetu*, in artum aliquem fiunt. Cum enim hujusmodi decubitus, inprimis adhuc recentes, inconditis externis pharmaciis, ſatis facile iterum ad *interiora compellantur*; à quo eventu etiam *mortis* periculum cooriri poteſt: Habet certè propterea tanto minus locum, temeraria aliqua, neque circumſpecta, nec in genere bene fundata, tales affectus aggrediendi audacia.

XXXI.

Quid, quod etiam Ulcerationes *ichoroſæ*, tum *cutis* ipſius, tum ſubſtratarum partium *membranoſò - tendinoſarum*, aliquam portionem afficientes, ambitum, aliquando ſatis latè circum, licet non *eryſipelaceum*, tamen nulli rei magis aſſimilandum, aut profundius tumentem, *phlegmonodem*, formantes & foventes, (ubi in *primo* caſu, cutis circumcirca leviter *turgida*, & abolitis omnibus rugis aut lineis, *nitida*, *roſeo* colore conſpicua, cuticulam ita molliſſimam tenet, ut levi ſcalptione rumpatur, & inde ſpongioſa illa cutis ſubſtantia, non ſolùm ſtatim acrem humiditatem ploret, ſed etiam citò novum ulcuſculum efformet; licet etiam ſpontè exiguas poſtulas purulentas concipiat, quæ deinde ruptæ ſtatim ichoroſam talem ſaniem concipiunt: *poſterior* vero conſtitutio, profundiorem intumeſcentiam duram, cum variante ſenſu ardentis caloris, formans, ſuſtentat interim perpetuam largiorem

ichorosam manationem totius ulceris.) Cujusmodi in anteriore parte *tibiarum*, aut juxta *articulationes*, â præviis *Contusionibus*, subnascuntur: Tales, inquam, usitatissimis Chirurgicis formulis vexatæ, obfirmantur ad minimum eò usque, ut etiam per plures annos durantem eandem constitutionem *perpetuæ manationis*, incoërcibilis ulcerosæ *repullulationis*, aut si impetu aliquo coërceantur, graviorum intimiorum nocumentorum, *ossa* ipsa aggredientium, eventum sortiantur. Aut, inprimis *phlegmonodea* illa, latius latiusque sese extendant, & ulcerationes anteà simpliciores, *sinuosas* atque *cavernosas* efficiant, succedentibus hinc inde novis foraminibus, pluribus, aut ad minimum in prægressorum locum aliis cum ossium tandem carie. Hujusmodi Ulcerationes, quæ, quantum ad Chirurgicam *Pharmaciam* attinet, inprimis adhuc recentiores, aliquot nummorum, aut ad summum denariorum impensa, & satis exiguo tempore, corrigi possunt; communiter usitatis autem Chirurgorum formulis, veluti communissime in deterius deducuntur: certè propter hoc ipsum, talium imperitiæ relinqui minime debent. Judicari autem hæc potest, tanquam lapide lydio, ex eo, si ad summum trium septimanarum spatio, non sensibilissimè atque constanter quidem ita in meliùs conversa sit *posterior*, aut sanata *prior*, constitutio, ut ocularis inspectio, præter euphoriam sensilem patientis, judex esse possit. Sin autem stolida illa phantasia, quod refractaria *manationum* talium indoles, jam *scorbútica*, jam *salsa*, (es sey so ein gesaltzener Fluß dazu geschlagen/ fabulantur,) jam *acrioribus*, jam *subadstringentibus*, aut ut illi volunt *desiccantibus* Emplasticis, (Dörrbänder/) jam *Mercurialibus*, exagitant, *inflammantur* Ulcerationes ipsæ magis, augetur *affluxus* atque *tumor*, erumpunt pluribus *foraminibus*, jam *cavernosæ* cohærentes, jam sigillares plures, ulcerationes, seu foramina, fallen Löcher hinein/ narrant. Verbo, quantò plus illi audent, tantò pejus evenit Ulceri. Tales, â talibus abarcendi sunt, ut non solum *sumtibus*, per ipsos sumtus *augendis*,

con-

consulatur; sed etiam damnorum novæ introductiones, & patientium magis magisque difficilior salvatio, ita maturè vindicentur: priusquam *ossa* simul carie affici contingat; & novæ gloriationi horum magistrorum materia eveniat, sie haben schon so und so viel Beinlein heraus bekommen: pessumdata propemodum in perpetuum, inprimis circà juncturas, omni spe, per quamlibet artem sanandi patientis.

XXXII.

Tumoribus *Glandularum*, quasi *strumosis*, *infrà aures* æque, atque ipsis *strumis*, *promiscua* Chirurgorum tentamina admittere, non solùm quotidiana experientia detestabile reddit; sed vetat etiam peritorum Practicorum, cum omni circumspectione atque cautione instituta, & tamen effectu passim destituta, tractatio: Dico *per Externa* seu *Chirurgico-Pharmacevtica*, Remedia. Si quis autem *peculiare* aliquod Experimentum polliceatur, ejusque *specimina*, jam â se *præstita*, sistere possit; aut ad minimum, patientes, quod satis sæpè usu venit, spontè sua illi se submittant: Non debet talis â prosecutione suæ artis arceri; sed sufficit admonere, ne plus in se recipiat, non solùm quàm ipse præstare, sed etiam patiens sine damno tolerare, possit. Siquidem eximie utique illud, non solum in *Chirurgia*, sed ipsa omninò *Medica* etiam Praxi, observandum venit, sed & cavendum, quod oppido rara sint ejus generis *tentamina experimentalia*, qualia vulgò decantantur, hilffts nicht/ so schadt es nicht: Cum nimiò familiarius atque certius sit, ut, si non juvent, aliquid *damni* incutiant. Quando vero semel iterumque ausus talis artificis, non tam solum *in cassum*, sed etiam in aliquod sensile *incommodum* patientium, exire observantur, non æquum solùm, sed certè justum est, & Reipublicæ interest, ut ejusmodi ausibus ipsis interdicatur.

XXXIII.

Ita etiam circà *fungosas* illas *Excrescentias*, intrà *articulationes* graviter contusas, & cum contusione *luxatas*, pullulan-

lantes, Glied-Schwäme / quibuslibet opinabilibus tentaminibus indulgere, quorum nullam certam *experientiam* docere possint, nequaquam liberè permittendum ipsis est Chirurgis. Circà omnes autem etiam *fungosas*, *membranaceo-ligamentosarum*, aut *glandulosarum*, partium excrescentias & *tubera*, *Pharmaceuticæ* Chirurgiæ, per quantumcunque *Corrosiva, Cathæretica*, aut *Metallica Septica*, non temerè laxandæ, nedum detrahendæ, sunt habenæ. Sicut etiam vel in *carnosis luxuriantibus* Excrescentiis, diligenter monendi veniunt, ne vel *acrioribus Cathæreticis*, totum affectum exacerbent; vel dum his student, *æqualem mundificationem* totius superficiei ulceris negligendo, nihil certius, quam absumtæ portionis *repullulationem* experiantur: aut, firmioribus *Compressionibus*, totam partem affectam *suffocent*: aut contrà, diutius neglecta *exstirpatione*, graviores posthac *hæmorrhagias* expectare habeant: quibus ut consulant, iterum toti affectui præjudicia objicere cogantur.

XXXIV.

Ab *Oedematosis* autem Tumoribus, in solidum abstinere manus convenit; tam *Pharmaciâ*, quam *Chirurgia* tentanda. Nempe *Scarificationibus profundis*, *Unguium ad vivum* resectione, & similibus consiliis, ad emittendam aquositatem: das Wasser abzapffen / inquiunt. Ita etiam â *Paracentesi*, proprio consilio & ausu instituenda, contineant manus. Ab *hæmorrhoidalibus fistulis*, sine Medicationum *prævia* & *sociâ* ope; ut & â *vaginæ*, aut ipsius *uteri*, *carcinomatibus*, per *acres* injectiones tractandis, prohibeantur.

XXXV.

Oculorum, atque *Aurium internarum*, vitia, Chirurgis, *promiscuè*, ne quidem ad *manuales* operationes permittenda sunt; minime omnium autem ad *Pharmaceuticas* medicationes. Siquidem etiam de reliquo satis periti, non solum bono *judicio* hic opus habent; sed etiam illa *cautione*, quæ multis quoque talibus non satis animo insidet, ut ab *acrioribus* temerè

rè uſurpandis, aut *continuandis*, quorum noxas non intercipere aut emendare intelligant, ſibi temperent. Nedum, ut planè adverſus *Suffuſiones*, infra ipſam *tunicam corneam*, (quod ſæpe uſu venire vidimus,) in *ſuperficiem* oculi, tanquam ad *pannum* aut *unguem*, pharmaca adhibere, ipſis liberum relinquatur. Quales autem aberrationes, vix non ordinariè, committantur, in ita dicta *Fiſtula lachrymali*, *purulentam* paucam ſaniem, (per *punctum lachrymale*) per vices exhibente, dum Medicamenta in *canthum oculi* inferciuntur, & ita *glandula* demum *violatur* & ad *manationes* deducitur, Programmate jam pridem indicavit D. D. Præſes.

XXXVI.

Ad frivolas *Dentium* Evulſiones, niſi patientes id ipſum flagitent *ſuo periculo*, jus nullum habent Chirurgi. Non autem exquiſitè quoque exercitati, temerarium tentamen ſuſcipere, quo deinde vel *maxillam* concerpant, vel *dentem* ipſum ita effringant, ut *radices* porrò auferri non poſſint, meritò etiam non admitti deberent; ſed potius peritiæ ſuæ *certior*, ubi ſuppetit, advocari. Quid verò, quod ne quidem *Pedum Clavis*, ſine admonitione *circumſpectionis* debitæ, incidendis, omnes promiſcuè admitti mererentur, &c.

XXXVII.

Ut multa brevibus complectamur, ubi tam plus *Pharmaciâ*, quam *manuali* operatione, peragendum venit; quam etiam *periculoſæ* ſubſunt circumſtantiæ, & metuendæ *conſecutiones*, *manualium* operationum, ibi aliquid tale agendum temerè decernere, *proprio* nudo conſilio & auſu, Chirurgis permittendum non eſt, nedum operationem ipſam ut ipſi ſoli adminiſtrent, tolerandum. Ad quem imprimis *poſteriorem* ſcopum, tam ipſorum cōmunibus *legibus*, & *ſodalitatis* conſtitutionibus, conſonum eſt, quam vigilantiorum *Magiſtratuum* adhuc ſpecialioribus talium confirmationibus edictalibus conſentaneum, ut ad minimum non *unus ſolus* tale aliquid in ſe recipiat adminiſtrare, ſed potius unum, aut plures, de illius

loci *societate*, secum advocet, ut de *communi* consilio, vel ipso etiam subsidio, negotium absolvatur.

XXXVIII.

Ubi antè omnia illud observandum, &, quoad ejus fieri potest, in ipsum effectum deducendum est, ut antè *operationes* exercendas, ille qui ita adjungitur, *plenum* suum *consensum*, aut, quicquid *monendum* ipsi succurrit, disertè eloquatur. Si *dubium* aliquod tale inciderit, de quo bona fide inter se *consentire* non possint, alius adhuc, aut alii, ejusdem artis compotes, adhibeantur consultationi: Imò verò Medicus desuper consulatur. Ut ita calumniæ omni, â post facto intentandæ, occasio præripiatur: quam, si ille spargere audeat, qui non *dissensit*, & ita *seriò* quidem, ut etiam, si sua sententia rejecta fuit, planè quoque *præsens* esse rei gerendæ detrectet, pœnam calumniæ subeat.

XXXIX.

De reliquo verò, nec illa etiam inconsulta est via, quæ alicubi apud *Magistratus* observatur, ut Chirurgus, quando patiens ipsi occurrit, cujus curam in se recipere & rogatur, & detrectare non vult, interim de *ancipiti* eventu, habere putat, quod bono jure metuat, ut *Magistratui* rem *denunciet*. Ea sine dubio intentione, ut vel ipse Magistratus, de adornanda plurium idoneorum *sociâ* consultatione, patientes eorumve assistentes cognatos, quin ipsum Chirurgum, ulterius commonefaciat: aut, ad minimum, tanto magis seriam atque sollicitam operam impendendam, eidem commendet. Et optandum omninò est, ut inprimis *inferiores* Magistrâtus, hujus instituti satis memores se gerant, & Chirurgos quoque ad observantiam justam obsequentes habere, cordi habeant. Ad quem effectum etiam *Medicus* cordatus, inprimis ubi *imperitiorem* aliquem Chirurgum, *audaciorem* tamen simul, ut sæpè fit, novit, tantò magis Magistratum, oblatis occasionibus, modestè moneat, ne tam salutare institutum Praxi cassum maneat.

XL.

Aliquid autem meritò dicendum venit de imputatione illa vulgo ufitatiffimâ, quod Chirurgi *dolosè morari* & fuftentare foleant, commiffos fibi affectus, eorumque fanationem *differre*. Equidem verè hanc *malitiam* in aliquem Chirurgum cadere, nifi vulgò etiam perditorum effet morum, & notæ improbitatis, nunquàm potuimus animum inducere, ut crederemus. Si verò *doli* fufpicio feponatur, per *imperitiam* atque infcitiam rem ipfam haud ita raro evenire, Praxis quotidiana fatis confirmat. Vix tamen planior eft ad hujusmodi effectus via, quam fi multum Chirurgus tribuat *Cathæreticis*; quibus non *verè* alienam & *luxuriantem* aliquam portionem, fed ipfius partis affectæ *fubftantiam*, aggrediatur: aut partem affectam, fub ufu *Cathæreticorum* ad portionem aliquam meritò aufferendam, non *præmunire* fatis allaboret: vel etiam fatis maturè, & *repetitis* vicibus, *infpiciendo* profpicere, ne Cathæreticum profundiùs quam deceat graffando, ipfam partem fanam ita violet. Ubi etiam temerarius ufus *Mercurii* præparatorum *corrofivorum*, antè omnia *fublimati communis*, multorum hujusmodi etiam latiùs fefe diffundentium malorum fucceffuum autor obfervatur. Unde quidem non planè negligendæ funt patientium querelæ, quando expreffè in eum fenfum formantur: Der Schade seye viel Tage lang nicht nur ruhig/ sondern auch/ dem Augenschein nach/ gar hübsch/ rein/ und ohne merckliche Zufälle/ gewesen; der Barbier aber habe wieder etwas daran gebeitzet/ oder etwas scharffes dazu gebrauchet/ (habe es scharf verbunden/ nugantur ipfi tonfores,) davon haben sie wieder grausamen Schmertzen und Angst/ das Glied habe sich entzündet/ Schwulst bekommen/ der Schade werde aufs neu schlimm/ können es so nicht ausstehen/ werden doch noch um das Glied/ oder dessen Gebrauch kommen ꝛc. quod reverà fæpe cum lachrymis quiritantes audiuntur. Talibus in cafibus, fi patientes alterius etiam Chirurgi fententiam audire contendant, non denegare hoc ipfis poteft talis operator; liberum tamen ipfi

psi manet, provocare ad *Medicum*, *peritum*, aut si se temerè gravari ab *uno* reputet Chirurgo, ad *alios*, aut totam *societatem*. Interim certum omninò & ratum esse debet, quod Chirurgus, *Cathæreticis* utens, quæ vel sua *energia*, vel *loci* affecti indole, *dolores* insignes, *ardores*, *inflammationes*, *intumescentias*, post se trahunt, omninò teneatur, *Medico*, aut *societati* suæ, aut *patienti*, coram idoneo aliquo & harum rerum perito arbitro, rationem reddere, quâ *necessitate* impellente, *Cathæreticis* utatur: & *qualibus*, & cur inprimis *fortioribus* potiùs, quam temperatioribus. Quâ etiam non solum audaciâ, sed subinde libidine quoque, talibus insistendi, omni jure ipsi, ut *in posterum*, interdici potest, & *contumacia* adhuc subsequens, etiam seriò coërceri. Siquidem hæc certissima omninò est methodus, ad *dolose* quoque exasperandum aliquod malum, & curam non solum *protrahendam*, sed tandem etiam plenam sanitatem penitùs labefactandam.

XLI.

Enim vero rectissimè utique consuleretur patientium saluti, si *stabili Constitutione* sanciretur, ne in affectibus *tendinosarum*, *glandulosarum*, *vasculosarum*, inprimis *arteriarum*, *ligamentosarum*, *nervearum*, partium aut portionum læsionibus, *unus* Chirurgus, sine alterius consilio & opera *sociâ*, tractationem in se recipiat. Prætereà etiam insignes *Luxationes*, antè omnia verò *ossis femoris*, nunquam sine *sociâ* ope aggrediatur; nisi forte longior absentia impediat, dum interim Luxatio *tumore* graviùs obsideri potest. Neque vero etiam *duplicium* ossium, ut in *cubito* & *tibia*, Fracturæ, indignæ sunt, propter quas Chirurgus, non jam *repetito* usu similium casuum peritiâ instructus, alterius, sed ipsius quoque *non imperiti*, *sociam* opem sibi advocet. Antè omnia vero *Cranii* ossium violationes, neque sine *Chirurgi socii*, & *periti* quidem, concursu, neque sine *Medici* auxilio, *interno*, *Pharmacevtico*, temere â Chirurgis tractari debent: inprimis cum notissi-

ma

ma ſit reciproca *conſpiratio*, inter *caput* violatum, & *ventriculum* atque *primas vias*, &c.

XLII.

Ne verò ad *ſingularia* nimiùm operosè ulterius excurramus, eſſet omninò optandum, ut cum omni *diligentia*, ſed & ſimul cum debito *candore*, & inprimis periclitantium patientium *amore*, ſepoſita *æmulatione*, *ſimultate*, *invidia*, *ſuperbia*, debitâ obſervantiâ exerceretur Conſtitutio illa, aut in hunc ſenſum propriè ampliaretur, nempè, ut Chirurgus, tanto magis *junior*, ſi totus aliquis affectus, aut ſontica aliqua ſymptomata, ipſi obveniant, cujus generis vel plane nullum adhuc *ſub proprio ſuo conſilio & opera* habuerit, aut feliciter *reſtituerit*, teneretur *ſeniorem* aliquem, aut notoria *dexteritate* atque *peritia* inſtructum quemcunque, in *adjutorem*, aut ad minimum *conſultorem*, adſciſcere, circà *directè* Chirurgicos affectus: Circà *Pharmacevtico*-Chirurgicos autem, ſine conſilio & conſenſu *periti* Medici, nihil audere. Quæ quidem poſterior res, de ſolida ratione *juris*, etiam in illum ſenſum intelligenda venit, ut circa *Pharmacevticam* Chirurgiam, in *dubiis* caſibus, unus Chirurgus ſimpliciter, alterius Chirurgi conſilio acquieſcere non temerè debeat: ſed potius Medici *periti* ſententiam exquirere, ſi ille ad manus eſſe poſſit.

XLIII.

Nequaquam autem ſilentio præterire licet, ſed potiùs tanquam ſpecimen, hactenus circa *Pharmaciam* Chirurgis non permittendam, notare atque taxare convenit, licentiam illam, quam ſibi ſumunt vulgò, circa adminiſtrationem *Salivatoriæ* curæ. Ubi non ſolùm ipſum *conſilium*, ſeu quæſtio: *An agendum*? in juſtiſſimam quæſtionem venit; â Chirurgo ita temerè non decernendam: ſed etiam ipſa in effectum deductio, ſeu adminiſtratio totius negotii. Ubi quidem ad Chirurgos omninò rejicienda eſt, *applicatio* Unguentorum mercurialium, ſed tamen etiam potius diſſuadenda inunctio illa, quaſi jurata huic turmæ, ſecundum longitudinem *ſpinæ dorſi*:

cum inunctio circà *carpum manuum*, & *tarsum* pedis, omninò sufficere possit; quæ insuper etiam ab ipso patiente, imò quocunque *mercenario*, (cum nullam *artificialem* enchirisin postulet, aut peculiarem dexteritatem,) satis commode exerceri potest. Interim tàm parum ipsi Chirurgo, quàm alteri cuicunque mercenario, liberum esse debet, *quantitatem* inunctionis ad nudum suum arbitrium instituere; sine *tolerantiæ* personarum, *magnitudinis* morbi, *virium*, factæ sufficientis *præparationis* corporis, prægressa debita ponderatione, & prudente discretione. Imò verò præscribendum potiùs ipsis venit, ut nihil hic, cum ullo *impetu* agitare, vel audere, suscipiant; sed semper *placidè*, nempe â parvâ quantitate, incipiant: neque intrà secundum aut tertium diem, *repentinis* incrementis, velut extundere, & *impetuosos* inprimis successus, machinentur. Siquidem vix aliunde, necunde sanè certius, non molestissima solum illa, sed & subinde periculosissima, symptomata, immoderatarum *inflationum faucium*, *palati*, *linguæ*, *gingivarum*, *inflammationis*, *ulcerationis* harum partium, irrumpunt; quæ omnia, & inprimis *faucium* illa damna, *moderatis* successibus *impulsûs* salivatorii, certissimè evitantur.

XLIV.

Minimè vero concedi Chirurgis debet, *internùs* usus *Mercurialium*, sine præscitu *Medici*; qui tam de *bonitate* substantiæ, ê Præparatione *Pharmacevtica*, satis securus sit: quam de *quantitate* moderatiore, & *successivis* potius, quam *simultaneis* dosibus, ordinandis atque definiendis. Ubi, sicuti prudens & peritus Medicus, â *Turpetho minerali*, *Præcipitatis* quocunque tandem colore absurdè fucatis, (præter *album* fortasse, ê præcipitatione ex aqua forti per sal commune resultantem,) consultissimè abstinebit; contentus legitimo *Mercurio dulci*, quamvis nullum splendorem exhibente, dummodo etiam nullum usquam *saporis* vestigium offerente. Cujus moderatissimæ doses, ad 5. 6. grana, in corpus decenter

præ-

prædiſpoſitum, exhibitæ, *continuatione* aliquot dierum, rectiſſimè ſatisfaciunt propoſito ſcopo; dum ſalivationem *leniter* ſuſcitant, & ad *progreſſum* etiam ſufficientem deducunt: tanto magis, ſi per dies eò plures quotidianus illorum uſus continuetur, imò, pro verè perita æſtimatione circumſtantiarum in patiente, procedente jam rectè fluxu, planè ad unum aut alterum granum *augeatur*: Fluxus denique totus, ita ſibi relinquatur, ut, donec ſponte ceſſet, nullum *artificiale obſtaculum*, aut quæcunque remora, ipſi objiciatur.

XLV.

Tantò magis autem, invigilare, juſtum penitùs & æquum eſt, ejusmodi audacibus tonſorum quorundam cœptis, ubi *ſine diſcrimine*, ſine ullo, ne humano quidem, nedum perito, *judicio*, cujuscunque *ſtaturæ*, *texturæ*, *virium*, *conſtitutionis* atque *temporum* morbi, ſubjectis, non ſolùm, ut *in genere*, *parem*, ſed & præcipue *rudem* atque vehementem, Salivationis *commotionem* inducentes, ad minimum alia graviora pathemata conciliant; inprimis circà *fauces*, aut, corpore non ſatis decenter *præparato*, etiam circà *abdomen*: inprimis quando *Corroſivis* Mercurialibus præparatis, temeritatem ſuam exequuntur: quin denique planè funeſti exitus temere aliquando inde reſultant. Qualibus profectò caſibus, (quorum inprimis priores, nusquam ita rari ſunt, certè tamen neque poſteriorum non uberiora quam optandum eſſet, exempla occurrunt,) illi Chirurgo juſtam dicam ſcribere, pro re nata pœnam irrogare, ab ulterioribus autem talibus auſibus ipſi ſeverè interdicere, & contraventionis ſeriam pœnam prædicere, non juſtum magis & æquum, quam *omiſiſſe* iniquum eſt. Quamvis autem, uti quidem non inuſitatum eſt mihi Præſidi, inſimulari fortè poſſem, quaſi temerariis imputationibus, artificum exiſtimationem, quam de ſe haberi contendunt, ſuſpectam reddere geſtirem, ſi dixerim, optandum eſſe, ut etiam circa *Salivationis* auſus, neque *Chirurgi*, nec ipſi *Medici* titulo inſignes, exorbitent; Tamen & mihi multò minùs

in-

insolitum est, hujusmodi imputationem in solidum domum remittere; prolatis solùm, si res postulare videretur, apertis, non solum *vivis*, sed etiam *mortuis*, meorum assertorum *ex-* " *emplis.* Qualium posteriorum unum, statim paratum ad " manus esset, ubi *Juvencula*, nulla usquam malâ valetudine, "(præter anxietates quasdam & cruciatus sub mensium erupti- " one,) conspicua, tenerioris texturæ atque staturæ, cum ipsi, " non quidem â Medico, quamvis ille omninò una cum Chi- " rurgo præstò esset, sed ab ipso Chirurgo, præbente tantùm " omninò assensum Medico, per tres deinceps noctes, quin- " decim grana Mercurii dulcis, in singulas doses, data essent; " obruta inde repentinis congestionibus atque commotioni- " bus oppressoriis, & superveniente, quarto die, anxio illo e- " rumpentium mensium molimine, (adeoque temerè suscepto "hoc actu, sine usquàm in considerationem admisso horum for- " tè instantium tempore,) sub initium quintæ diei vivere desiit, " &c. Sed *Hannibalis cineres terra Libussa tegit.*

XLVI.

Manuducit autem nos omninò hæc ipsa odiosa veritas, etiam ad illud designandum, atque connotandum, quod justum est, ad benè observandum, & in debitum effectum deducendum *officium* suum, ex parte ipsius Medici. Notum est illud, quod pueri inter scamna scholastica sibi invicem occinunt: *Turpe est Doctori, cum culpa redarguit ipsum.* Et certè, turpe est *Doctori*, si ille quidem ab effectu videat, malè cedere Chirurgi ausus; sed si deinde ad contradictionem, (ut propemodum audax est & impudens genus,) *imperiti* Chirurgi, negotium procedat, & talis audeat probationem in forma â Medico postulare, in quo *malè* egerit: imò quid aliud *meliùs* agi potuisset atque debuisset, (cum certo *rectum* sit *regula curvi*,) si Medico tunc hæreat aqua, fortunæ ludibrium est, uter causam teneat. Quamvis enim verum, & certè nequam, sit *sophisma*, disputatorium: *si ego malè locutus sum, profer tu melius*; (cum utique propterea non possit verum evadere, si quid in se fal-

falsum existit, si alter non ipsum quod verius est, sciverit: sed omnino sufficiat, si hujus falsitatem docuerit, licet ipse novam veritatem, quæ ipsa objectum esse debuerat istius propositionis, non possit ipse definire:) præstat tamen non solùm, sed convenit utique etiam Medico, ut ille etiam hoc ipsum didicerit, ut non solùm *â posteriori*, quia malè exit, arguere possit operationis vitium: sed etiam *â priori* scire, quamobrem non potuerit benè cedere: adeoque etiam ab *oppositis* rationibus, quidnam ergo, & quale esse debeat, â quo *melior* effectus expectandus sit: aut in aliquibus casibus, quamobrem vix ab ullo remedio certum auxilium, interim â multis temerè susceptis etiam certum *detrimentum* expectandum veniat, exemplo *Cancri*.

XLVII.

Ne autem quidquam etiam temerè dissimuletur, quod ad propositum nostrum scopum pertineat, cum consideratio nostra occupata sit, circà *Pharmaciam* præcipuè Chirurgicam, non temerè *operatoribus* ita permittendam, ut illi hinc tanquam simpliciter in suo versantes, quidquid in mentem venit, audendi libertatem sibi sumant; imò vel plane adversus meliora monentes, vindicare sibi atque asserere, contendant; tanquam circà hæc Medicus non habeat, quod ipsos informet, nedum reformet: Potest quidem hujusmodi ineptiarum, tanquam simpliciter ad hominem, turba hæc convinci, si dicere jubeantur, quo intuitu seu quo fundamento subnixi, hanc illam *Compositionem*, inprimis *Emplasticam*, illis suis scopis destinent; aut quorum, ut vocant, *Ingredientium*, nomine, eximiam illam certam efficaciam inde securi expectent: quod dum certissime nesciunt, sed simpliciter ad *Experientiam*, aut receptam *observantiam* totius sui cœtus, provocant, potest ipsis ab hoc aditu fortè cōmodissimè præmonstrari, quod, quorum Remediorum non nisi *tralatitiam* commendationem, nullam autem intimiorem *realis* efficaciæ, cognitionem habeant, qualis interim â Medico studio meritò expectetur, propterea etiam talium remediorum libera atque justa applicatio, non

F sim-

simpliciter sit illorum judicio committenda res, sed longe verius arbitrio Medici deferenda.

XLVIII.

Non placet autem hoc loco plus, quàm paucis verbis notare, propudiosam illam licentiam, quam sibi aliquando sumunt Tonsores, in manumittendis famulis suis, aut potius magistralis concessionis mimis. Ubi *Emplastrorum coctionem* tanquam rem propriè ad suas manuales operationes pertinentem, etiam pro specimine â candidato suo exigentes, sædè in quam ita stolidas formulas eidem præscribunt, ut factu sit impossibile, aliquid non insanum inde reportare. Dum interim eo ipso tentare illum præ se ferunt, numquid etiam ita proprio suo consilio subvenire valeat defectibus, quò consistentiam *emplasticam*, utpote de quâ solâ propriè sermo esse debebat, eo ipso salvari contingat. Quo ipso nempè satis declarant, magis reportandæ tandem *formulæ*, quam informandæ aut efformandæ, per specierum *Therapevticè* idonearum, coordinationem, totam illam suam, & quidem propriè ut suam, intentionem directam esse. Quo ipso tamen, quàm parum vero scopo, nempè *efficaciæ* â tali Pharmaco sperandæ, consulatur; quin potius longè verisimiliùs ab hujusmodi propriis magistralibus ausibus, certior aliqua depravatio introducatur, minime injustum est suspicari.

XLIX.

Ut autem omninò rei ipsius veritati, & posteritatis, si quæ futura est, consulatur usibus, illud antè omnia, cordata, docta, atque perita, pensitatione, imò potius evolutione, demonstratione, atque decisione, opus habet, *quidnam veritatis subsit, numerosæ illi copiæ atque panopliæ Pharmaceutico-Chirurgicæ.* Ubi videlicet tot *Ungventa*, tot *Emplastra*, tot *simplicia* ipsa, non solùm *externis*, sed passim etiam *internis*, *Vulnerariis* & *Ulcerariis* usibus, pleno gutture, & oratorio verborum lenocinio, dicata, (licet communissime nudis *tralatitiis* commendationibus innitente: etiam ulteriore qualibet tali assertione,) revera mererentur illam etiam universaliorem

rem *Docimasiam*, veræ *utilitatis* æque, atque qualiscunque *necessitatis*, quam toti *Materiæ Medicæ* turbæ, unus & alter Vir, certò bonus, ingenuus, atque cordatus, jam pridem destinaverunt. Ut nempè tandem definiretur, quibus, in suis classibus, reverà *fidere* liceat: quo tandem solidè directo, tantò magis propter hujusmodi homines, quibus nudus *empiricus* talium usus, non solum plane eripi non potest, sed & non ita rarissimis exemplis atque casibus, reverà committendus atque credendus venit; ut ibi etiam ê *melioribus*, *optima*, & ex optimis *pauca*, justæ suæ autoritati assererentur, neque adeo opus esset *ignotis*, nisi de sola *fama*, & ipso *numero*, ejusmodi præparatis, non solum fovere *confusionem* credulorum ejusmodi Empiricorum: sed etiam usitatis illis Tragicis Panegyricis, scandalum demum & lapidem offensionis ipsis apponere.

L.

Speramus, neminem fore moderatiorum, qui vitio, seu potiùs invidiæ, nobis daturus sit, quod nos, præsente loco, hanc operam in nos non recipiamus. Est nobis sermo de *Officio Medici*; Est nobis adeoque etiam satis, indicavisse, in quo illud versetur; de reliquo vero *modum* illud exequendi, cujusvis dexteritati, equidem commendare, sed etiam relinquere: tanto magis, cum Tractatio nostra etiam cancellos præ se habeat, edendi magis speciminis, quam proprie docendi periculum faciendi: & inprimis in hac odiosissima materia, *abusus* „ *laudationum* Materiæ Medicæ denotandi. Illud autem, in„ quam, omnino iterum, tam sincerè, quam confidenter, as„ severamus, digniorem esse hanc materiam, quæ unanimi „ consensu, studio, opera, & tandem solertissime collatis ju„ diciis, certius definiretur, & tandem quanta fieri possit au„ toritatis prærogativa, in usus publicos stabiliretur, ut huic „ instituto vel mille curiositates, ad minimum tantisper, post „ habere, æquissimum omnino esset: Illius autem cœpti felix „ in effectum deductio, omnino maximæ laudi esse mereretur, „ arbitris harum rerum scopo suo tandem ita feliciter potitis,

" ſicuti publicis rebus generis humani, longe certe exoptatiſ-
" ſimum uſum præbituræ.

LI.

Tanto facilius autem fortè foret, juſtam atque ſolidam *Methodiam*, Chirurgorum tribui ita præſcribere, ut illam in gerendis ſuis negotiis, equidem in genere antè oculos habere, in ſpecie vero etiam, prudente judicio, ejus executionem adminiſtrare diſcerent. Circumſpectè nimirum, ſecundum diverſitatem *affectuum* æque, atq; *corporum*, animum advertendo ad rationes *temporis*, & veros *ſucceſſus* illorum eventuum, qui propriè tunc animo deſtinantur. Ne videlicet etiam hic, perpetuò ſuo reliquo more, ſimpliciter *è formula*, tanquam materialiter, & ut in genere, uſurpantes ea quæ commendantur, de *tempeſtiva* ſingulorum *ſubordinatione* parum cogitent. Ubi nempè, reverà, inter ineptias, nudam atque crudam empiriam amplectentium, non ultima eſt illa, quod, ſi modo applicuerunt, quæ certo profutura ipſis perſuaſum eſt, nullam amplius rationem *temporis* aut *ſucceſſuum*, aut *ſubordinationum*, cordi habeant; ſed potiùs, ſi non ſtatim ſequatur, quod illi quidem putabant, vel de affectûs *indole* inanes ſibi conceptus forment: vel ab uno remedio ad alterum, & inprimis *potentius*, deſultando, meliores, *placidiores*, eventus temerè interpellent; *intempeſtivas* ſubinde *commotiones*, ſine cauſa atque uſu, introducant, aut ad minimum magis legitimos progreſſus, confundant: adeoque undiquaque, alia perpetrent & impetrent, quam quæ conveniebat.

LII.

Habet autem talis juſtæ *Methodi* imperitia, reverà tantum momentum, ad pervertendum etiam paſſim, univerſum bonum ſucceſſum, ut proinde determinatio atque inculcatio ejuſdem, non ſolum utilis paſſim exiſtat; ſed etiam citra eandem, omnis certe labor in vanum recidat; aut quicunque etiam adhuc ſequitur optatus ſucceſſus, tardius & incommodius procedat, quàm debuiſſet & potuiſſet fieri: re ipſa vero Chirurgus ita *anomalam* hanc aſſequatur ſanationem, ut in

po-

posterum, pares alios casus, frustra eadem, *confusa* præsertim communiter, tractatione, superare, in animum inducat. Libet exempli loco nominare, supra jam tactum illum affectum, quando, & inprimis concalefacto corpore, ab importuniore scalptione, aut à contusione ad notabilem excoriationem, in anteriore parte *tibiæ*, enascitur Ulceratio aliqua, cincta lato quadantenus, sed tamen veluti levi, *tumore* cutis, rosei *coloris*, & *nitidæ* consistentiæ. Ubi certum est, Ulcus illud, quantulumcunque etiam fuerit, nunquam cessaturum esse, aut constanter consolidatum iri, prius quàm cutis in ambitu ejusdem, dicto modo affecta, hanc constitutionem amiserit, & reliquæ universæ cutis sinceram consistentiam recuperaverit: quo demum impetrato, nullo negotio succedit ulceris ipsius sanatio, imò sponte quasi procedit. Quod alioquin, sub variis inanibus tentaminibus, jam *manationem* ejus *resiccandi*, jam *Balsamicis* sanationem introducendi, jam *tumorem* illum & *affluxum* quoquo modo *discutiendi*, jam, subinde *nigerrimam* superficiem ulceri evenientem *absumendi*, aut *acriùs* abstergendi, &c. è simplici, in deterius conjicitur, aut certè de reliquo etiam patienter toleratum, nihilominùs in plures etiam annos perdurans, passim invenitur. Quamlibet autem etiam in vulgaribus simplicioribus casibus, in *Vulnerationibus* gravioribus, *Defensiva* sua remedia; in *Apostematibus*, duriorem adhuc *ambitum Emollientia* atque *Resolventia*: in *Ulceribus*, convenientia *Abstergentia* & *Mundificantia*, spei consolidationis præmittere, doceantur Chirurgi: obtingit tamen, certè sæpissime, deprehendere, quomodo minus adhuc periti, & sufficiente discretione destituti, circà has quoque res jam *præpostere* versentur; jam vero ad minimum *tempus*, & evidentiores suæ spei *successus*, recte dijudicare nequeant. Unde certè tanto magis commendandum illis esset, ut vel minùs exercitatus peritiorem, vel quilibet tandem, *Medicum cordatum* atque *peritum*, super ejusmodi dubiis consalutet, eorumque illustrationem ita expetat.

LIII.

Poſtquam autem ita, quantum ſatis eſſe poſſit, de vulgatioribus rebus Chirurgicis, inprimis autem *Chirurgico-Pharmaceuticis*, locuti ſumus, circa quas non ſolum *competat Medico*, ſed etiam *conveniat*, & quadantenus *incumbat*, & certò quidem in *publico officio* Civitatis aut Provinciæ, conſtituto, *invigilare*, *præſumtuoſis*, ceterum malè fundatis, ejusmodi auſibus: Ita veniunt adhuc pauca verba dicenda de peculiaribus illis *generoſioribus*, & certe etiam ſingularem Experientiam in habitum deducendam exigentibus, operationibus, *Cataractæ depoſitione*, *Herniarum*, & *Calculi Veſicæ*, *exſectione* & *extractione*. Memorabilis hoc nomine reverà eſt, *Hippocratis* cautio, quam ipſo ſuo *juramento* comprehendit; interdicens nempè expreſſe, & ſub *juratâ* fide, diſcipulis ſuis, â *Lithotomia*. Non quod ſimpliciter totam operationem rejicere, arbitremur; ſed quod, cum ipſe diſcipulos ſuos talem operationem non doceret, eamque non ſolum planè *peculiari*, & non apud unumquemque hominem promiſcuè ſupponenda, *dexteritate* indigere, ſatis intelligeret: & tamen ſub quantumcunque benè inſtructa operatione, *periculum*, tanto magis per *individuales* circumſtantias, ſatis perpetuo certum, agnoſceret: quod ita his maximè reſpectibus cavere voluerit Medicinæ ſectatoribus, ne *ſe*, *artem*, & maxime *patientes*, periculo exponerent: In quo etiam rectiſſime ſine dubio egit.

LIV.

Quâ videlicet occaſione vitio nobis verti non poterit, ſi paucis attingamus, licet parva ſpes ſit aſſequendi, illum uſum, qui inde locupletiſſimus certè ſperari poſſet, niſi duplex impedimentum obſtaret, vix ſuperandum. Loquimur autem de *Selectu*, 1.) ad Chirurgiam adhuc *diſcendam* magis idoneorum, 2.) ejus *exercitio* ſeſe probantium, ſubjectorum. Equidem in omnibus artibus tractandis, ſummam eſſe hu-

jus-

jusmodi solertiæ utilitatem, nemo sanâ ratione præditus negaverit; dum utique ingenii habilitas, non solùm minus laboriosum reddit ipsum discendi conatum, sed ad penitiorem etiam objecti intellectum, & feliciorem habitum, unicè traducit. Cum ex adverso, humano arbitrio *distributis* & quoquo imperio, *injunctis* officiis, dum internam *habilitatem* ad optime administrandum negotium, humana mandata, aut quanticunque favores atque gratiæ, tribuere non valent, vanus non solum sit omnis labor, sed, quod in humanis rebus pessimum, non solum *in irritum* recidat, sed *in contrarium* communissime, totum propositum. Si itaque etiam ad Chirurgiam *discendam*, adhiberentur mox idonea ingenia, & non ita promiscuè quilibet, quorum *parentibus*, aut *heris*, illud ita placet, discendæ huic arti addicerentur, melius sine dubio, & sæpius quidem, cederet spes, quam vulgo evenire deprehenditur. Cum autem hoc propemodum inane sit consilium, restat alterum; ut jam in Praxi versati, ejusque singulari *dexteritate* conspicui, dico, *publicè* per civitatem aut provinciam *notis* exemplis commendabiles, ea prudentiâ *foverentur*, & *invidiæ* atque *calumniæ* usitata adversus illos machinamenta, etiam severè *compescerentur*. Id quod certè multò facilius factu videri potest, quam *selectus* ille ingeniorum ut â priori, quæ ad minimum *morales* depravationes, posthac in transversum agere possunt. Interim, jam antè agnovimus ipsi, difficultates duplices; dum 1.) ad *Chirurgiam*, nempè *manualem* operationem, reverâ talis *indolis* atque *ingenii* subjecta requiruntur, â quibus omnia, ad *amussim* quasi, justa & æqua, adeoque etiam *prudentiæ* ex asse respondentia, expectari, nedum exigi, non possunt. Complecti enim debet tale *Chirurgicum ingenium*, *promtitudinem* ad agendum; non *intrepidum* solum, sed etiam reverà *audacem*, animi habitum; consilii quoque, ut inter suas res, capessendi, animi *præsentiam*; & neque multæ *dubitationi*, neque inani *commi-*

miserationi seu *teneriori* affectui, pronam & expositam animi dispositionem. Qualis animi habitus, inseparabilem quasi comitem habet alteram illam animi *ideam*, ut magis *volatica*, minùs *composita*, minùs *assidua*, minùs *temperans* atque *patiens*, magis autem *obstinata*, *jactabunda*, adeoque audiendorum aliorum consiliorum *aspernabunda*, concurrat indoles. Unde etiam, 2.) nisi laudatum illud â nobis consilium, tales homines *fovendi*, cum magna *prudentia* ad effectum deducatur, proximum est, ut *insolentes*, *fastuosi*, *rixosi*, imò *negligentes*, evadant: aut, per ipsam negligentiam, & confidentiorem audaciam, tandem magis magisque *temeritati* tribuere, in animum inducant. Unde quidem & bona fortuna opus est, & prudente ejus moderamine, si hæ res ad votum exire debeant.

LV.

Justissimum autem omnino est, & vero optimi *Magistratus* officio consentaneum, ut, sicuti malos atque refractarios coërcitio, ita *bonos*, reverà etiam *favor*, *commoda*, *prærogativæ*, *præmia* maneant; talia tamen & tanta, quæ non *oneri*, *fastui*, aut *invidiæ*, sed vero *usui* esse possint impetrantibus, eosque ad tanto majorem in rebus suis gerendis *solertiam* animare. Et fient hæc maximè, quando *Platonis Respublica* rectè constituta erit. Si tamen *prudens Medicus*, etiam, quantum in ejus potestatem cadet, seriam harum rerum rationem habebit, poterit fortasse etiam ipse momentum aliquod adjicere, quod ad auspicatum harum rerum successum adjuvare valeat: qui nempe omnibus modis utique promoveri meretur.

LVI.

Ultimum autem in hoc genere, seu potius supremum, est omninò illud, cui totum quasi ædificium nostræ Tractationis superstructum est, adeoque nullo modo negligentiùs haberi pot-

poteſt aut debet. Eſt autem hoc, ut *Medicus* curæ cordique omninò habeat, rectè intelligendæ, atque optime æſtimandæ Praxeos *Chirurgicæ Inſtrumentalis* ſtudium; adeò, ut licet *manualem* habitum ejus, neque poſſit, nec etiam velit, imò ne quidem debeat, perdiſcere ſeu acquirere: tamen *intellectum* ſufficientem, atque *rationalem* uſum & habitudinem illarum, optimè comprehendat: ut ita benè fundatum atque prudens judicium, de his rebus formare posſit, (ubi etiam ineptis *præfigurationibus*, ipſi operationi deinde non facile conciliandis & applicandis, nihil tribuere, meminerit,) ceterum autem etiam hac in re, ſemper *mitiorem* viam eliget, in admonitionibus, aut correctionibus inſtituendis, inprimis *per initia*, & ergà homines non *obſtinatos* aut *inſolentes*, quos potiùs maturè, *Superiorum* curæ atque animadverſioni commendabit.

LVII.

Pharmaciæ vero Chirurgicæ, quantam usquam poſſit, diligentiam adhibere, eamque ſibi non ſolum notiſſimam reddere, ſed etiam *Theoreticam æſtimationem*, uſitatarum formularum, prudente penſitatione optimè excutere; *Practicam* verò etiam efficaciam, ex obſervatione experientiæ, ſolertiſſimè annotare & expendere, partium ſuarum omninò ducet. Imò, uti facilè intelligere poterit, quod vera atque ſolida *Ætiologia* ſeu *Pathologia* hujusmodi affectuum, quibus talia remedia deſtinantur, vera ſit *cynoſura*, ad dirigendas *indicationes*, & quaſi circumſcribenda auxiliorum idoneorum requiſita; ita ſtudebit quidem quam maximè huic propoſito, pro quo feliciter obtinendo etiam optamus ipſi felicia auſpicia, ad divinandum, *ubi* illam diſcere aut invenire debeat: Indicabimus interim etiam adminiculum aliquod, & rectificationem acus illius magneticæ, adverſus inſignes declinationes, quibus alias etiam in genere, nedum

in specie, exposita est: Nempè, prudentissimam *observationem*, *agnitionem*, & *æstimationem*, præsertim in actualibus *continui solutionibus*, *Operationis Naturæ* ipsius, circa *structuram* partium adornandæ, regendæ, reparandæ: ut inde informare possit intellectum suum, *quid* & *quantum* hic valere possit, *quousque* prodesse, & *quid* proprie tanquam *scopum* certum sibi proponere, *artificialis* intentio atque cura: *Efficere* verò, verè, & sine vanis nudis pollicitationibus, possit, energia ipsorum pharmacorum. Quomodo etiam insuper, subinde affectuum talium, tam *pertinaciori* durationi, quam *symptomatibus* pejoribus, occurrendum veniat per *interna* Remedia, tam *corrigentia* quadantenus acrimoniam serosam, quam inprimis ad justam *Discussionem*, & tandem ipsam *exonerationem* facientia. Quibus rebus plurimam lucem affundet antea commendata verior *Pathologia Chirurgica*; seu verus conceptus de proprio *Subjecto* Læsionum, quatenus illud, sive *Sanguinis*, sive crassioris *Lymphæ*, sive solius tenuioris *acrioris Seri*, sive *salivalis fermentescentis* substantiæ, *aditui*, *detentioni*, accumulandæ *stasi*, & tandem ita variæ *corruptioni*, quàm maxime patet: tum etiam ipsæ *Partes* continentes, magis aut minùs *porosæ*, tonicis *stricturis* magis aut minùs aptæ, adeoque etiam, eo ipso, ad *tolerandam* magis passivè, & magis magisque *receptandam*, materiæ copiam: aut contrà, etiam *repellendam* jam factam stasin, simulatque per idonea Remedia, tàm *corruptum* dometur aut auferatur, quam *retentum* tantum, adhuc minus corruptum, ad sufficientem fluxilitatem reductum sit. Ubi insuper, *Temporis* habitum, tam ad *subigendam* materiam, quam etiam ad *corrumpendam*, & tandem ad ipsos *successus* dispulsorios, tam ratione quam experientia metiri, & hanc rem optime perspicere, & perdiscere, cordi habebit.

LVIII. In

LVIII.

In *Manualium* autem *Operationum* Directione, rationem habere meminerit, *Situs Vasorum*, insigniorum funiculorum *nervosorum*, *Tendinum*, *Musculorum* ipsorum. Ne nempè horum aliquid, temerè, & præter *necessitatem*, rescindatur. Si verò *necessitas*, sive citatam opem, sive *hanc & non aliam*, efflagitaverit, recordabitur dicterii, modo *sanus sensus* observetur, non male fundati: *Melius esse membrum aliquod commodo sui usu privari, quam ægrum vita.* Nominatim autem in *Arteriarum* vulneribus, (dico, *Incisionibus* non ad plenam *dissectionem*, factis,) si vulnus, uti certè immediatam, ita etiam mediatam, suprà illud versus cor, *arctiorem* talem *compressionem* non patitur, ut citissima vulneris sanatione, deinde sperari possit sufficiens *mora* obligationis sine religatione, sub qua arteria iterum *consolidescere* possit, quod omninò longum tempus requirit: interim verò *Hæmorrhagiæ* graviter urgeant, & *sanies* vulneris etiam labia *vasis vulnerati* depravet, unde nulla *Consolidatio* in hac parte amplius speranda venit: Ibi potius *plenam Dissectionem* suadere meminerit, quàm ut consentiat, patientem temerè viribus exhauriri, per incompescibiles *hæmorrhagias*: vulnus totum, & *inutiliter* insuper, depravari, per nuda *Adstringentia*, aut *Acida* coagulantia, aut quoscunque similes ausus: si *Spiritus vini rectificatissimus* spem *cohibendi* destituerit. Nunquam autem Arteriarum, *incisione* solum affectarum, *Ustioni* consentiat: utpote non solum *Experientiæ*, sed etiam omni *Rationi* adversantem, & *consolidationem* talis arteriæ, *in perpetuum* irritam, imò *impossibilem* reddenti.

LIX.

Sicut autem in genere pro vero generali *Officii* sui scopo, reputabit, ut *Temeritati* & *Imperitiæ*, & utriusque *con-*

tumaci profecutioni, obices ponantur; ita *errantes*, falutaribus interim monitis aufcultare paratos, humaniter tolerare, & melius inftruere, & *commonefacere*, cordi habebit: nihil usquam affectibus, aut proprii commodi aucupio, tribuendo. Quod fi fecerit, fecundum optimam Scientiam, quâ ipfe pollere debet, & bonam Confcientiam, *Officio* fuo rectiffime functus erit. Id quod & optamus, & commendamus.

DEUM vero T. O. M. quod etiam nos noftro officio nobis in hac re evolvenda incumbente, fatis commode, ut fperamus, fungi largitus fit, humillimis laudibus gratiffima mente celebramus.

S. D. G.

